

Tamási Város Településfejlesztési Kon koncepciója 2030

Nagyszokoly

Fürged

Tamási
Termálfürdő

Pári

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

Megbízó: A dokumentum Tamási Város Önkormányzatának megbízásából készült.

Készítők:

5T Építészeti és Városfejlesztési Kft.

Dr. Kovács Péter

MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

Dr. Madár Péter
Miklós Mónika
Önböli Mónika
Vadász Krisztina
Kapronczai Miklós

Készült a 314/2012. (XI. 8.) számú, a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről című kormányrendelet alapján.

Jóváhagyó határozat:

Tamási Város Önkormányzata Képviselő-testületének/2017. (.....) sz. határozata

Tartalomjegyzék

ELŐZMÉNYEK.....	3
1. JÖVŐKÉP	4
1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan	10
1.1.1. Társadalmi környezet	10
1.1.2. Gazdasági környezet.....	12
1.1.3. Táji, természeti és épített környezet	13
1.2. A város jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan.....	15
1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése	17
2. CÉLOK.....	21
2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	21
2.1.1. Helyi erőforrás-alapú önellátó város	21
2.1.2. Egészségturisztikai központ	22
2.1.3. Intelligens és vonzó város	22
2.2. Részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása.....	23
2.2.1. Részcélok	23
2.2.2. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata	27
2.2.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre.....	33
3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	34
3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása	34
3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra.....	37
3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	39
4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE	46
4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer	46
4.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére.	46

ELŐZMÉNYEK

Tamási Város rendelkezik egy 2003-ban készült fejlesztési koncepcióval (továbbiakban: korábbi koncepció), amely azonban mára több szempontból is elavultnak tekinthető:

- Tamási 2003-as és mai helyzetképe több ponton is jelentősen eltér (pl. jelentős ipari-, gazdaság- és intézményfejlesztések történtek, Ability Fürdő épült a városban, a turisztikai attrakciók fokozatos felújítása megtörtént/folyamatban van, járásközponti szerepkör alakult ki, ami azonban nem az önkormányzat hatáskörébe tartozik),
- megtörtént a 2011-es népszámlálás, így frissebb statisztikai adatok állnak rendelkezésre,
- időközben megjelent a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (továbbiakban: TR rendelet), amely követelményeket fogalmaz meg a településfejlesztési koncepciók tartalmára és szerkezetére vonatkozóan, melynek a korábbi koncepció nem felel meg, hiszen azt megelőzően készült,
- több stratégiai dokumentumot, településfejlesztési dokumentumot illetően változott a szabályozási környezet, európai uniós normák és keret-irányelvek léptek hatályba, megváltozott, átalakult a település-területfejlesztési és rendezési környezet,
- időközben elkészült a város „Helyi erőforrások a jövő szolgálatában” elnevezésű, 2014-2019. évi gazdasági programja¹,
- 2016. évben elkészült a város integrált településfejlesztési stratégiája a megalapozó vizsgálattal együtt².

A fentiek miatt Tamási Város hosszú távú fejlesztési elképzeléseinek meghatározásához szükségessé vált egy új településfejlesztési koncepció készítése (a továbbiakban: koncepció), amely megfelel a TR rendeletben foglalt elvárásoknak, módszertannak. A tervezési folyamat érdekessége jelen esetben az, hogy Tamási Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (a továbbiakban: ITS) 2016-ban – jelen koncepciót megelőzően – készült el. Az ITS-t megalapozandó megtörtént a város átfogó megalapozó vizsgálata is 2015-16-ban, amely jelen koncepció alapjául is szolgál (a TR rendelet értelmében felhasználható a legfeljebb hét éven belül készült megalapozó vizsgálat).

A fentiek folyamánként jelen településfejlesztési koncepció az *ITS – I. kötet: Megalapozó vizsgálat* (a továbbiakban: megalapozó vizsgálat) és *II. kötet: Integrált Településfejlesztési Stratégia* című dokumentumokkal összhangban és a szintén most készülő településrendezési eszközök figyelembe vételével – folyamatos tervezői konzultáció mellett - került kidolgozásra.

A koncepció tehát úgy készült, hogy a város középtávú céljai már megfogalmazásra kerültek, ezek hosszú távú célokká való formálása/kiegészítése történt meg. Ez a szokásos tervezési logikától eltér, azonban előnyt jelent annyiban, hogy az ITS készítés nagyon széleskörű együttműködésben és egyeztetések közepette zajlott, amelyből származó információk jól hasznosíthatóak voltak a koncepciókészítés során.

1 <http://www.tamasi.hu/hu/dokumentumtar/tamasi-2014-2020-strategia>

2 <http://www.tamasi.hu/hu/dokumentumtar/integralt-telepulesfejlesztesi-strategia>

1. JÖVŐKÉP

A város előtt álló kihívások (gazdasági, társadalmi, környezeti, térségi)

Gazdaság

A mezőgazdasági vállalkozások nagyobb része inkább a járás kisebb településein található, de a legnagyobb árbevétel és foglalkoztatotti létszám a tamási agrárcégeket jellemzi. A Tamási környéki földeket jelentős mértékű birtokkoncentráció jellemzi. A rendszerváltoztatás után a kiváló minőségű (28,5 AK értékű) földterületek és a mezőgazdasági üzemek egy része külföldi (német) érdekeltségű vállalkozás kezébe került.

Tamási környékén kiemelt szerepet játszik az erdőgazdálkodás, amely elsősorban a 105 főt foglalkoztató Gyulaj Erdészeti és Vadászati Rt. Tamási Erdészete keretében folyik. Célszerű lenne a helyi nyersanyagokat feldolgozó élelmiszeripar megerősítése, amely részben a gazdaság diverzifikációjához, részben a helyi gazdaság saját lábára állásához, termelői szempontból pedig egy biztosabb felvevőpiachoz járulna hozzá.

Az ipartelepek a városban több helyen megtalálhatók, de Tamási gazdasági életét elsősorban az észak felé kivezető utak mentén elhelyezkedő cégek határozzák meg. A város iparfejlesztési tervei is ezeket az északi iparterületet célozzák perspektivikusan tovább bővíteni, amelynek városon túlnyúló hatása a környező települések ipari vállalkozásaira is meghatározó lehet a jövőben. A járás településein ugyanakkor a mikro- és kisvállalkozások dominálnak.

Egyelőre a turizmus sem Tamásiban, sem pedig a járásában nem képvisel jelentős gazdasági erőt. Az attrakciók önállóan, mozaikszerűen vannak jelen a járásban, nem fűződnek össze komplex turisztikai termékhalmazzá. A minőségi turisztikai termékfejlesztést megnehezíti az elégtelen szállás- és vendéglátóhely-kínálat és a fő közlekedési utak hiányából adódó nehéz megközelíthetőség.

Erősségek (S)	Gyengeségek (W)
• Kiváló termőtalaj• Jelentős szőlő- és gyümölcsstermesztési hagyományok• Széles turisztikai kínálat (termál, természeti, épített)• Geotermikus energia többlépcsős felhasználási lehetősége• Társas vállalkozások magas export árbevétele• Középvállalkozás (főként mezőgazdasági vállalkozók, 2–3 építőipari vállalkozás)• Geotermikus és geotermális energiaforrások• Termálvíz – fürdőfejlesztés terén elért eredmények• Helyi történelmi értékek	• Gyenge tökevonzó képesség• Pályázati önerő hiánya• Gyenge településmarketing• Termálfürdőhöz kapcsolódó infrastruktúra (szállás, vendéglátás, rekreáció, parkolási lehetőségek) erősen hiányos• Szállítmányozás szempontjából közlekedési vákuumtértség• Befektetői tőke hiányában csak kisebb fejlesztések történtek• Lakosság jövedelme városon kívül kerül felhasználásra• Nincs fizetőképes kereslet• Nagyarányú a kifelé irányuló mindennapos ingázás• Jelentősebb befektetői tőke hiányában csak kisebb fejlesztések történtek

	• Vannak magán szálláshelyek, de színvonaluk messze elmarad jelenlegi kereslet igény szintjétől• Nincs megfelelő hely a helyi értékek bemutatására
Lehetőségek (O)	Veszélyek (T)
• Mezőgazdasági termelés fejlesztése• Helyi és térségi mezőgazdasági termelésre alapozó feldolgozóipar és logisztikai alközpont kialakítása• Termálfürdőre alapozott egészségturisztikai fejlesztés, szálloda építés• Helyi erőforrásokra alapozott gazdaságfejlesztés generálta munkahelyteremtés• Hévíz források többszintű (turisztikai, mezőgazdasági, távhőellátási) hasznosítása• Külső források bevonása (EU-s és hazai támogatások), pályázati intenzitás növelése• Térségmarketing, kommunikáció javítása• Vállalkozási hajlandóság növelése, ösztönzése• Vadász-, horgász-, lovas- és wellness turizmus fejlesztése, kapcsolódó kulturális rendezvénykínálat és szolgáltatások szélesítése• Kalandpark kialakítása• Tájézház, skanzen• Kulturális intézmények fejlesztése• Szálloda kialakítása• Dombóvár–Tamási egészségturisztikai tengely kialakítása	• Feldolgozóiparhoz nem kellően stabil a helyi beszállítói hálózat• Nagyvállalatok kivonulása• Elvándorlás következtében tovább csökken a helybeli fizetőképes lakosság• Fejlesztések elmaradása további lemaradáshoz vezet

Társadalom

Tamási Tolna megye hetedik legnépesebb városa, ahol az országos tendenciáknak megfelelően évről évre csökken a lakosság létszáma. Ez a csökkenés mind a természetes fogyásra, mind a negatív vándorlási egyenlegre visszavezethető.

A város korszerkezetére az öregedés jellemző. Az öregedési index értéke a vizsgált időszakban egyre kedvezőtlenebbül alakult, és mára meghaladta az országos átlagot. Mindezek ellenére Tamási még ezek mellett is a körösszetétele tekintetében Tolna megye átlagos helyzetű járásközpont városának számít.

A 2011. évi népszámlálási adatai alapján Tamásiban két szegregátum és egy szegregációval veszélyeztetett terület található, melyek közül kettő külterületen van.

Tamásiban a magyar mellett két jelentősebb nemzetiség, a német és a cigány van jelen nagyobb arányban. Amíg a cigányság aránya pusztán népességarányosan csökkent, addig a

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

magukat német nemzetiségűnek vallók száma 2001-hez képest jelentős mértékben visszaesett.

A Tolna megye főbb gazdasági tengelyein kívül fekvő, periferikus helyzetű járás központjaként Tamásiban a munkavállalók alacsonyabb jövedelmet realizálnak a megye többi járásszékhelyéhez képest vagy akár az országos átlaghoz viszonyítva. Ezzel együtt a járásán belül a többi központi településhez (Gyöng és Simontornya) hasonlóan még mindig viszonylag kedvezőbb helyzetben van.

A Tamási járás középiskoláiból a szakközépiskolai képzés a népszerűbb, amelynek bázisát és a kedvező képzési struktúra, valamint a helyi iparágak adta lehetőségek adják. Tamási esetén is komoly presztízsveszteséget és tanulói létszámcsökkenést a szakiskolák élték meg az utóbbi időben. Ennek oka a demográfiai hullámvölgy, amely miatt a merítési lehetőség szűkül, a szakiskolák a folyamat veszteségeinek tekinthetők.

Erősségek (S)	Gyengeségek (W)
• Diverzifikált képzési kínálatú középfokú oktatási intézmények• Sváb hagyományok• Közbiztonság jó• Klasszikus szegregátumok nincsenek• Jól működik a szociális ellátás	• Előregedő társadalom• Negatív, évről évre fokozódó vándorlási különbözet• Magasan kvalifikált munkaerő elvándorlása• Kedvezőtlen lakossági jövedelmi helyzet• Fejlesztésbe (pl: turisztika) bevonható potenciális területeken vannak szegregációs problémák• Nincs bentlakásos idősok otthona Tamásiban csak néhány térségi településen (Gyöng, Nagykönyi – önkormányzati, Hőgyész – magánkézben)
Lehetőségek (O)	Veszélyek (T)
• Lokális identitás növelése, civil szervezetek ösztönzése• Humán erőforrás képzettségének javítása• Egészségmegőrzés (fizikai, mentális) előtérbe helyezése• Szociális infrastruktúra fejlesztése• Oktatásban, idősok ellátásában kellenek fejlesztések, mert funkcióközpont is egyben a település	• A szociális ellátórendszer egyre nagyobb terhelése az előregedő társadalom következtében• Mivel nincs bentlakásos idősok otthona jelentős terhet jelent a családoknak az idősok ápolása (munkából való kimaradás)• Képzettek elvándorlásával romlik a vállalkozások megtelepülésének valószínűsége

Környezet

A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás miatt a természetes növénytakarsulások napjainkra visszaszorultak, a területen még megtalálhatóak a veszélyeztetett ritka őshonos fajok. Tamási közigazgatási területén egyaránt találhatóak nemzetközi (Natura 2000), országos és helyi védett, illetve védelemre érdemes természeti területek, értékek. Ezen kívül a város egyes részei ökológiai magterületnek vagy ökofolyosónak minősülnek.

Az egy főre jutó zöldfelületi ellátottság (20,5 m²/fő) mind a Tolna megye más járásszékhelyekhez, mind pedig az országos átlaghoz képest jónak mondható. A közparkok

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

nagyon széttagoltak, többségük egy hektár alatti, mindenképpen fejlesztésre szorulnak, hogy a mai kor igényeit kielégítő városi rekreációs terekként funkcionálhassanak.

Az épített környezet konfliktusait elsősorban a belső városrészek szlömösödése és az ipari területek alulhasznosítottasága okozza. A szlömösödés elsősorban a város értékei közé tartozó értékes műemlék jellegű állományt érinti, ez pedig a turizmusra is negatív hatást gyakorolhat. A város nyugati részén elterülő kiterjedt ipartelepeken található alulhasznosított barnamezős területek. Ezek funkcióváltásának elhúzódása is problematikus területként jelenik meg.

Tamási lakásállományának nagy része az 1970-es években épült fel. A város lakásállománya azóta igen kiegyensúlyozottabban alakult, 2010-után azonban a lakásépítések korábban jellemző magasabb értéke jelentősen visszaesett. Országos viszonylatban ugyan a lakóegységek közül sok a négy vagy több szobás ingatlan, de a lakások felszereltsége, komfortfokozata már kevésbé kedvező, különösen, ha Tolna megye többi járásszékhelyéhez képest.

Az energiaellátásban az elektromos vezetékhálózat kiépítése teljes körű, a földgázelosztó-hálózat csak az ingatlanok bő egyharmadának fűtését biztosítja. Az energiatermelést a jövőben geotermális energiára alapozva célszerű megoldani. A megújuló energiák közül még a napenergia napelemekkel való hasznosítása az a fejlesztés, amelynek szélesebb körű hasznosítása várható a városban. A városvezetőség elkötelezett az élhetőbb, fenntarthatóbb kisváros kialakításában.

A város területén az egyik legnagyobb környezeti problémát a külterületi mezőgazdasági üzemek és a szorosan melléjük települt lakóterületek (Fornád, Kecsege, Csollányos, Adorjánpuszta, Szemcsepuzsata, Leokádipuzsata) megoldatlan környezeti problémái (bűz, por, zajterhelés, fertőzésveszély) jelentik.

Erősségek (S)	Gyengeségek (W)
• Egyedi természeti adottságok, egyedi természetvédelmi területek• Közelben NATURA 2000 terület• Gazdag növény- és állatvilág• Mesterséges halastavak• Természetes felszín alatti és feletti vizekben gazdag• Szép táji környezet• Sportpályák és parkok• Virágosítási, fásítási projektek• Közeli Parkerdő területe (kápolna, tó)• Gazdag műemléki állomány• Hangulatos kisvárosi városközpont• Szelektív hulladékgyűjtés• Környezetkímélő, megújuló energiahasznosítás előtérben van	• Belvizes területek, főként az üdülőövezetben• Igazi zöldfelületi funkciók hiányoznak• Sportpályák leromlott állapota• Az épített környezet leromlott állapota• Városközpontban több központi épület állapota erősen leromlott, rendezetlen közlekedési viszonyok• A két fontos útvonalon (61. és 65 sz. főútvonalak) az átmenő forgalom okozta környezet terhelés
Lehetőségek (O)	Veszélyek (T)
• Aktív turizmus fejlesztése• A meglévő értékek bemutatása, azok minél kisebb zavarásával• Erdő- és vadgazdálkodás	• A hasznosítás következtében degradálódik a táji környezet (ez kivédhető)• Elmaradnak a projektek, nincs forrás a fejlesztésekre

• Geotermális energia sokrétű hasznosítása (geotermális erőmű)• Újabb biogáz üzem• Átgondolt akcióterv a zöldfelületek összehangolt megújítására, több generáció XXI. sz-i rekreációs és szabadidősport igényeit kielégítő funkciókkal történő feltöltésére• Meglévő sportpálya felújítása• Műemlékállomány felújítása• Komplex városközpont rehabilitáció	• Zöldfelületi rendszer elemeinek nem megfelelő használata a lakosság részéről• Magántulajdonban lévő védett épületek felújítása elmarad, tulajdonosok erre nem tudnak megfelelő mértékben költeni

Térségi kapcsolatok, településhálózat

A Tolna megyén belül leghátrányosabb helyzetű és a legtöbb települést (30 százalékukat) magába foglaló kistelepülési járás központjának regionális jelentőségét a Gyulaj–Tamási környéki erdőségek dámszarvasállománya és a termál- és gyógyturizmus adja.

A települési közlekedés helyzetét alapvetően befolyásolja, hogy az említett utak négy részre osztják a települést és jelentős tranzit forgalmat bonyolítanak le.

A település közösségi közlekedése a területi központokkal (Szekszárd, Pécs, Budapest) gyenge és egypólusú, mivel csak az autóbusz hálózatra épül. A helyközi közlekedés színvonala megfelelő, de a járás délen fekvő településeinek többségéről a bejutás rendkívül nehéz. A helyi közlekedés alacsony szolgáltatási színvonalon működik (ritkán közlekedő járatok, hálózati lefedettség hiányos).

Erősségek (S)	Gyengeségek (W)
• Régiós szinten fontos utak találkozási helye• Térségi kerékpárutak országos átlaghoz képest jobban kiépítettek• Térségi szerepkör, amely több funkció esetében a járáson is túlmutat• Kedvező földrajzi fekvés, könnyen megközelíthető (61-es és 65-ös főútvonalak)	• Országos közlekedési kapcsolat hiányos• Településen áthaladó tranzitforgalom jelentős• Személyszállítás nem üzemel• Településközponttól távolabb fekvő autóbusz állomás• Buszmegállóhelyek és állomás akadálymentesítése hiányzik• Kerékpárhálózat nem érinti a település központját• Településen belüli főutak és a Koppány elvágó hatása• Kevés a parkoló• A háttértelepülésekkel való együttműködés hiánya• Viszonylag kicsi a város a járás méretéhez képest, ez erősen megterheli az erőforrásait• Közösségi közlekedéssel nehezen megközelíthető

Lehetőségek (O)	Veszélyek (T)
• Forgalomcsillapítás, akadálymentesítés, közlekedésbiztonságot szolgáló közútfejlesztések • Elkerülőutak megépítése • Lepsény–Dombóvári vasútvonalon a Balatoni-kerékpárútba be lehetne csatlakoztatni a kerékpárhálózatot • További parkolóhelyek kiépítése • Fizetési parkolózóna kiterjesztése • A város térszervező ereje • Belföldi turizmus élénkülése	• Vonzáskörzeti települések versenyeznek egymással a fejlesztések EU-s finanszírozásért • Tovább nő az autóbusz életflotta életkora, csökken a szolgáltatás színvonala (emiat az utasszám is csökken) • A járásközponti szerepkör ellátása túl sok erőforrást von el a várostól • Országos elérhetőség nem javul, növekszik a periféria helyzete, amely központként az egész térségre negatív hatást gyakorol

Kockázatok összefoglalása

Tamási esetében a legfőbb kockázatot a járás méreteihez képesti kis mérete jelenti. Miközben a járásközponti funkciókat viszonylag nagy területen látja el, ahhoz képest kicsi, és gazdaságilag erőtlen a város. Az idősödő korszerkezet, a fiatal, képzett lakosság elvándorlása további kockázati tényezőket rejt magában. A tőke hiányában az önerős, beruházási jellegű fejlesztések is sokszor elmaradnak, amely tovább fokozza a lemaradás veszélyét. A magánszféra és a lakosság fejlesztések iránti elköteleződése (főként a tőkehiány következtében) szintén negatívan hat a város életére.

Tamási másik fontos kockázati tényezőjeként jelentkezik a járásközpont közlekedési elszigeteltsége az országos és nemzetközi hálózattól. Tamási a gyorsforgalmi útvonalak tekintetében vákuumtérségnek számít, ami a szállítmányozás tekintetében erős negatívumként jelenik meg a város életében. A vasúti személyszállítás megszüntetése is kedvezőtlenül hat a város életére, ezzel is fokozódott a bezártság, elszigeteltség állapot veszélye.

További kockázati tényezőt jelent a fejlesztések kivitelezése kapcsán a fejlesztésbe bevonni kívánt területek esetleges régészeti érintettsége, mivel ez a tény negatív irányban befolyásolja a tervek megvalósíthatóságát. Örökségvédelmi szempontból általában a régészeti lelőhelyek elkerülése javasolható, amennyiben ez nem lehetséges a régészeti feladatellátás költség- és időigényével számolni kell a tervezés során.

Jövőkép

Tamási város a korábbi koncepciójában nem határozott meg jövőképet, de a 2016-ban jóváhagyott ITS-ében megfogalmazta azt a jövőképet, melyet 2020-ig megvalósítandónak látott. Ez a jövőkép az alábbi:

JÖVŐKÉP	Tamási a helyi erőforrások sokoldalú, innovatív és integrált hasznosításán alapuló gazdaságfejlesztés és ezzel összhangban növekvő társadalmi jólét városa.

Jelen koncepció a fenti víziót – annak átfogó és a társadalmi-gazdasági változásokat hosszú távon értelmezhető és realizálható megfogalmazására való tekintettel - változtatás nélkül rögzíti, mint 2030-ra megvalósítandó jövőképet.

Mindezek alapján Tamási város hosszú távon elérni kívánt céljai az alábbiak szerint foglalhatók össze:

1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan

Vízióált jövőkép

- Tamási intelligens és vonzó, hatékonyan működő és minőségi kínálatot nyújtó, javuló népességmegtartó és népességvonzó képességgel rendelkező kisváros
- Tamási a helyi erőforrásokra alapozó, fenntartható, innovatív és versenyképes gazdasággal bíró, gazdaságilag stabil és önellátó város
- Komplex geotermikus megújuló energetikai K+F bázis
- Tamási a település természeti erőforrásaihoz jól illeszthető, sokszínű, átfogó kínálatú, szervezett turisztikai szolgáltatásoknak otthont adó város, kiemelt jelentőséggel bíró termál- és gyógyvízkészletre épülő fürdő-, gyógy- és egészségturizmussal

1.1.1. Társadalmi környezet

A jövőképben markánsan megjelenik a növekvő társadalmi jólét igénye.

Az egészség fogalmát a WHO (World Health Organization/Egészségügyi Világszervezet) következő, az egészségfejlesztésre is kiterjedő meghatározása tartalmazza:

„Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely módot ad az embereknek, közösségeknek egészségük fokozottabb kézben tartására és tökéletesítésére. A teljes fizikai, szellemi és szociális jól-lét állapotának elérése érdekében az egyénnek vagy csoportnak képesnek kell lennie arra, hogy megfogalmazza és megvalósítsa vágyait, kielégítse szükségleteit, és környezetével változzék, vagy alkalmazkodjon ahhoz. Az egészséget tehát, mint a mindennapi élet erőforrását, nem pedig mint élelcélt kell értelmezni. Az egészség pozitív fogalom, amely a társadalmi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi képességeket hangsúlyozza.”³

A WHO fogalomból az egészség öt dimenziója vezethető le. Ezek – a jelen koncepció szempontjából is fontos és értelmezhető dimenziók – a következők:

- biológiai (vagy szomatikus) egészség: a szervezetünk megfelelő működése,
- lelki egészség: személyes világnézetünk, magatartásbeli alapelveink, illetve a tudat nyugalmanak és az önmagunkkal szembeni békének a jele,
- mentális egészség: a tiszta és következetes gondolkodásra való képesség,
- emocionális egészség: az érzések felismerésének, illetve azok megfelelő kifejezésének a képessége,
- szociális egészség: másokkal való kapcsolatok kialakításának egészsége.

Mindezek alapján a társadalmi jól-létet a fenti 5 dimenzió együttes és kiegyensúlyozott jelenléte biztosítja.

³ Az egészség ma is érvényes meghatározása a WHO 1986-os ún. Ottawai Chartájában olvasható.
Forrás: Egészségtudományi Fogalomtár, <http://fogalomtar.eski.hu/index.php/Egészségfejlesztés>

A jövőkép a társadalmi környezetre vonatkozóan jól körvonalazható témát ölel fel (**növekvő társadalmi jólét városa**), amelynek kulcsszava a növekedés, azaz a folyamatos fejlődés. Ehhez kapcsolódóan az alábbiakban azonosított területeken keresztül lassíthatóak a csökkenő népességszám, az öregedés és az elvándorlás kedvezőtlen folyamatai 2030-ig:

Életminőség (biológiai és mentális egészség)

Az életminőség tekintetében az európai normáknak megfelelő, javuló életminőség lehet reálisan elérhető cél, amely a jövedelmi helyzet kedvező alakulása mellett egészséget, egészséges környezetet, minőségi szolgáltatásokhoz helyben való hozzáférést és növekvő foglalkoztatottságot is magában foglal, ezek a tényezők együttesen határozzák meg az életminőséget.

A javuló életminőség természetesen sok ponton kapcsolódik a jövőkép másik fontos eleméhez (a helyi erőforrások hasznosításán alapuló gazdaságfejlesztés), hiszen a humán erőforrás is a helyi erőforrás részét képezi és annak képzettsége, jövedelmi viszonya, foglalkoztatottsága, egészséges és esztétikus környezete, helyben maradása, családalapítási kedve mind a negatív tendenciák lassítását, esetleges megfordítását eredményezhetik.

Identitás (lelki és emocionális egészség)

A város identitásképző attrakciói közül kiemelkedő a Gyulaj és Tamási erdőségeiben élő dómvad populáció, amely az egyik legnagyobb Európában. A településen élők identitásának erősítésében jelentős szerepet kaphat a sváb gyökerekre épülő hagyományok ápolása is. Mindezeket a jövőben remekül kiegészítheti a termálfürdőhöz és a kerékpárutakhoz kapcsolódó egészségtudatos város megteremtésére irányuló elképzelések is. Ezek olyan „puha” tényezők, amelyek nehezen mérhető módon, de alapjában befolyásolják a jólétet, és képesek olyan energiákat felszabadítani a város társadalmából, amelyek kizárólag anyagi ráfordításokkal nem érhetőek el.

Tamási város honlapja⁴ naprakész információt nyújt a város lakosainak, valamint informatívan mutatja be a várost az érdeklődőknek. Azonban a népesség városhoz és egymáshoz való kötődésének erősítéséhez ez önmagában kevés. A településnek rendelkeznie kell egy széles körben kommunikált városi szlogennel, vezérképpel, mellyel a helyi társadalom nagy része azonosulni tud és amely felkelti a városon kívüli társadalom figyelmét, érdeklődését is Tamási iránt.

Közösségek (szociális egészség)

A közösségépítés, az egymásért, a város és a környezet fejlesztéséért tenni akaró szellemiség, a közösségi programok sokasága és az esélyegyenlőség a harmadik olyan terület, mely a társadalmi jól-léthez vezet. Ezen a területen különösen nagy jelentősége van az „ability” típusú és a szociális jellegű fejlesztéseknek, a szemléletformálásnak, a nemzetiségi programoknak, a civil szervezetek tevékenységeinek és azok támogatottságának, továbbá egyéb közösségkovácsoló tevékenységeknek (sport, egészségturizmus) és eredményeknek (pl. sportsikerek, „akikre büszkék vagyunk”).

⁴ <http://www.tamasi.hu/>

Az eredményes közösségfejlesztés révén a lakosok nyitottá válnak a helyi hagyományos értékeken alapuló és a megújuló kulturális programokra is. A városba újonnan beköltözők integrálódnak Tamási társadalmába. A város lakossága, az intézmény- és az infrastruktúra-hálózat által is kezelhető, egészséges léptékben növekszik. A népesség növekedése nem csak a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhető, hanem az egyre magasabb számban helyben maradó fiataloknak, akik perspektívát és pozitív jövőképet látnak Tamásiban és büszkék arra, hogy itt élhetnek. A javuló népességmegtartó és népességvonzó képességnek köszönhetően a lakosság korösszetétele még kedvezőbbé válik. Tamási a tanulmányaik elvégzése után visszatérő fiatalok számára is vonzó, a letelepedéshez tényleges alternatívákat nyújtani tudó település lesz.

1.1.2. Gazdasági környezet

A jövőkép a gazdasági környezet terén is markáns víziót fogalmaz meg: **Tamási a helyi erőforrások sokoldalú, innovatív és integrált hasznosításán alapuló gazdaságfejlesztés városa.**

Mezőgazdasági termelés fejlesztése

A lehetőség, melynek kihasználása a foglalkoztatás és a települési környezet szempontjából is elengedhetetlen, a helyi és térségi mezőgazdasági termelésre alapozó feldolgozóipar és logisztikai alközpont kialakítása. A projekt megmutatná, hogy miként lehet a mezőgazdasági termelést magasabb szintre emelni, egyrészt a megtermelt termékek mennyiségét és minőségét illetően, másrészt pedig abban a tekintetben, hogy a résztvevő foglalkoztatottak a közfoglalkoztatás kereteiből képesek legyenek átlépni a hagyományos foglalkoztatotti jogviszonyba, ezáltal enyhítve a munkanélküliséget. A munkahelyteremtésen túl megvalósulna az egész éves mezőgazdasági termelés lehetővé tétele a közétkeztetés kiszolgálására, a mezőgazdasági hulladék hasznosítása, a termőföldtől az asztalig tartó értéklánc kialakítása, egymásra épülő, modern technológiák használata, innovatív kezdeményezés megvalósítása, amely mintaként szolgál a környék települései és mezőgazdasági termelők számára.

A vízió hosszútávon a térségi mezőgazdasági együttműködés, közös feldolgozás, értékesítés megvalósulását is eredményezheti. Emellett kialakulnak a rövid ellátási láncok, a helyi alapanyagokra épülő beszállítói hálózatok. A város piacán elérhetőek lesznek a friss, minőségi, helyben termelt élelmiszerek. A magasabb áron értékesített termékek növelik a termelők és a térség bevételeit. Új mezőgazdasági, vagy a mezőgazdasághoz kapcsolódó vállalkozások jönnek létre, ezáltal új munkahelyek teremődnek.

Komplex turisztikai fejlesztés

A turizmus sokrétű fejlesztése (termál, gyógy, aktív szabadidő, kulturális és gasztroturizmus) régóta meghatározza a város fejlesztési irányvonalát. Kiemelt jelentőséggel bír a termál- és gyógyvízkészletre épülő fürdő- és gyógyturizmus, a kapcsolódó rekreációs és üdülési funkciókkal, valamint az ezeket kiszolgáló kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás. A település természeti erőforrásai az idegenforgalmi ágazaton belül is egymáshoz jól illeszthető, sokszínű, átfogó kínálatú, szervezett turisztikai szolgáltatásoknak is otthont adó fejlesztéseket tesz lehetővé.

A 2011. évben megvalósított fürdőprojekt („Ability Gyógyfürdő kialakítása Tamási városában”) központi elemeként a mozgáskorlátozott turisták igényeihez igazodó szolgáltatások és

infrastruktúra kialakítása került meghatározásra. A turizmusfejlesztéshez, az idegenforgalom fellendítéséhez kiindulási alap a fürdő továbbfejlesztése és megfelelő üzemeltetése, azonban önmagában nem elegendő, szükséges a különböző turisztikai attrakciók valamint az egészségturizmus fejlesztése, a sportolási, rekreációs funkciókkal, továbbá a gyógyvízen, vadászaton, halászáton, ökoturizmuson, lovassporton alapuló tárgyi, személyi, rendezéstechnológiai szempontból interaktív hálózattá fejlesztett turisztikai kínálat kialakítása. A komplex turisztikai kínálat 3 pillére Tamásiban a gyógyturizmus, az aktív turizmus, továbbá a kulturális és gasztroturizmus.

A fejlesztés eredménye a látogatottság növelése, magasabb szintű szolgáltatások révén a bevételek (haszon) növekedése. Növekszik a településen eltöltött vendégéjszakák száma, bővül a foglalkoztatás, Tamási bekerül a hazai sportélet vérkeringésébe (ld. kerékpár, lovas, atlétika).

Vállalkozásbarát jelleg

A vízió fontos eleme, hogy a város nem feledkezik meg a mezőgazdaságon és a turizmuson kívüli gazdasági tevékenységekről sem és a helyi illetve a betelepülni szándékozó vállalkozásoknak vonzó, vállalkozásbarát feltételeket teremt. A városvezetés célja, hogy az északi iparterületen ipari park kerüljön kialakításra, továbbá célja az egykori ipari területek állapotromlásának megállítása és infrastrukturális fejlesztése, a barnamezős területek rehabilitációja új ipari funkciók megtelepedésének érdekében. Ezzel elérhető a meglévő ipari területek állapotromlása megállítása, valamint új vállalkozók letelepedése az infrastrukturálisan fejlett ipari területeken, a helyi erőforrásokra alapozott gazdaságfejlesztés generálta munkahelyteremtés.

1.1.3. Táji, természeti és épített környezet

Az társadalmi és gazdasági környezethez szorosan kapcsolódva, inkább azok „háttéréként” elemezhető a táji, természeti és épített környezet jövőképe, hiszen ezek együttes fejlesztése alapfeltétele a társadalmi és gazdasági fellendülésnek. Ezen helyi erőforrásokat kihasználva/használva lehet a másik két terület fejlesztését megtervezni.

Tamási a jövőben is megőrzi kedvező természeti adottságait (megújuló geotermikus energiakészlet, hévíz források, egyedülálló tájképi elemek, kedvező talajadottságok szántók, erdők számára, gazdag vadállomány), zöldfelületeit karban tartja azok épített elemeivel együtt, valamint az épített környezet fejlesztésének természeti környezet romboló hatásait minimalizálja.

A komplex városközpont rehabilitáció eredményeként Tamási esztétikus külsejű kisváros jellege erősödik, jelentős épített értékeit, gazdag műemléki állományát a város jó állapotban képes megőrizni, felújítani. A jelentkező igényeket kielégítő új lakóterületekkel, lakóparkkal megnövelt beépített városi terület mellett a hasznosítatlan barnamezős jellegű területek vagy leromlott épületállományú külterületi szegregátumok újrahasznosításra, megújításra kerülnek.

Komplex geotermikus megújuló energetikai K+F-bázis

A várost övező természeti környezet minőségi fenntartásával, az értékek védelmével és megőrzésével, valamint megfelelő hasznosításával, a megújuló energiaforrások széles körű felhasználásával, a fenntarthatóság szempontjai érvényesülnek, Tamási környezettudatos várossá válik. A geotermikus megújuló energiának az erőművi hasznosítása mellett több célra

is felhasználásra is kerül, egyaránt alapjául szolgál a lakóközösségi fűtésrendszereknek, az északi iparterület energiahatékonyság növekedésének és az üvegházás mezőgazdasági termelésnek. Az óvodától a középiskoláig bevezetett célirányos oktatás és a felnőtteknek szóló programok eredményeként pozitív szemléletmódváltás következik be a környezeti magatartásban. Cél az energiatartósság és az energiára fordított költségek csökkenése.

Intelligens és vonzó kis-középváros

Megfelelően kiépített műszaki infrastruktúrájának és magas színvonalú humán közszolgáltatásainak köszönhetően Tamási egy otthonos, minden korosztályú polgára számára jó életminőséget biztosító város. Az élhetőség szempontjából a funkciók bővítése és a szolgáltatások kínálatának, minőségének és elérhetőségének javítása folyamatos, a lakossági kereslet növekedésével tovább erősödik.

A közterületek állapotjavulása, a komplex városközpont rehabilitáció, a zöldváros kialakítása és a műszaki infrastruktúrahálózat (közlekedési- és közműhálózatok) fejlesztése együttesen rendezett, otthonos, vonzó városképet eredményez mind a helyi lakosok, mind a városba látogató turisták számára.

A városon belül a lakó- és üdülőfunkciójú területek nagysága bővül és általános állapota javul, amelynek fő összetevője a közterületek minőségi fejlesztése.

A stabilan és színvonalasan működő oktatási rendszer az alaptól a felsőfokú szakképzésig egyszerre teszi lehetővé a tehetséges fiatalok számára képességeik helyi kibontakoztatását, a helyi gazdasághoz illeszkedő szaktudást nyújt, hozzájárul a helyi lakosság magas képzettségi szintjéhez.

A város sportéletének felpezsdülése az egészséges életmódra ösztönöz, növekszik a lakosság sport iránti igénye, sportszeretete, ami által javul az általános egészségügyi színvonal (fizikai, mentális). Tamási vonzó célponttá válik a környékbeli, és országos sportéletben is.

Tamási, a digitális kisváros

Tamási az eddigi, fenntarthatóságra épülő törekvéseit szem előtt tartva és azt kiegészítve, a digitális lehetőségeket kihasználva egy kreatív-digitális „okosváros”-sá válik.

Ismert, hogy a korszerű infokommunikációs (IKT) technológiák és szolgáltatások nem elidegenítenek, hanem új lehetőségeket kínálva, a közösség igényeit szem előtt tartva növelik a hatékonyságot az élet szinte minden területén (a közszolgáltatásoktól kezdve a városi közlekedésen, az egészségügyön, az oktatáson és a kereskedelmen át egészen a helyi, önszerveződő közösségek támogatásáig).

A kiépített digitális infrastruktúra alapul szolgál a gazdaságfejlesztésnek, hogy ezzel egy fenntartható és finanszírozható ökoszisztéma jöjjön létre.

A városfejlesztés és a városüzemeltetés mindinkább korszerű, az eddiginél hatékonyabb eszközökkel valósítható meg. A település életébe egyre nagyobb mértékben beépülő infokommunikációs megoldások hatékonyan és alacsonyabb költségek mellett járulnak hozzá ahhoz, hogy a lakosság életminősége („quality of life”) érezhetően javuljon, közben helyi szinten is élénküljön a közösség gazdasága.

A város víziója ezen a területen pontokba szedve:

- fenntartható város, amely kezeli a kihívásokat
- modern, szerethető kisváros
- lojális, az aktív korú lakosságot megtartó kisváros
- az üzemeltetési, fenntartási költségek radikális csökkenése
- a bevételek növelésére a szolgáltatási lehetőségek megteremtése
- lakosságbarát önkormányzat
- az állampolgárok bevonása a döntéshozatalba

1.2. A város jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

Vízionált jövőkép

- Az országos jelentőségű közlekedési fővonalakhoz csatlakozó járásszékhely
- Fontos kerékpárút-hálózati csomópont
- Járáson túlmutató térségi szerepkörrel és szervező erővel rendelkező járásszékhely
- Egészségturisztikai tengely társközpontja a Dombóvárral együtt alkotott nyugat-tolnai egészségturisztikai tengelynek
- A járás helyi erőforrásokra alapozott foglalkoztatási központja

Az országos jelentőségű közlekedési fővonalakhoz csatlakozó járásszékhely

Tamási régiós szinten fontos utak találkozási helye, kedvező földrajzi fekvéssel bír és könnyen megközelíthető. A településen áthaladó 61-es és 65-ös főút miatt azonban a tranzitforgalom jelentős, ami kedvezőtlenül hat Tamásira. A kontraszt feloldása a városon belüli közúti közlekedési hálózat fejlesztésével oldható fel, mely a városközpont közúti forgalomtól való tehermentesítését jelenti az ehhez szükséges elkerülő utak kialakításával.

A klímataudatos és fenntartható városfejlesztési szándék a közösségi közlekedés fejlesztésének szükségességét is eredményezi: cél, hogy a tömegközlekedés kevesebb közlekedési terheléssel és jó színvonalon szolgálja ki a város és térsége lakóinak utazási igényeit. A kiterjedt és rugalmasabbá váló autóbuszos közlekedés mellett fontos szerepet kap a fenntartható városi mobilitás, azaz a négy közlekedési mód (gyalogos, kerékpáros, autós és közösségi közlekedés) jelenlegi arányának pozitív irányba történő elmozdulása. Megjelennek az innovatív és környezetbarát közlekedési módok (pl. elektromos buszok, elektromos autók, közbringa, önvezető autók, stb.).

Hosszútávon reális cél lehet a vasúti közlekedés (személyszállítás) visszaállítása. Néhány évvel ezelőtt elkészült a (Budapest –) Pusztaszabolcs – Dombóvár – Pécs – Magyarbóly – országhatár (– Eszék) vasútvonal, azaz az V.C páneurópai vasúti korridor fejlesztési lehetőségét vizsgáló megvalósíthatósági tanulmány, mely megvizsgálta az alépitményi szempontból rendkívül kedvezőtlen, tőzeges, lápos talajon épült Pincehely – Dombóvár szakasz kiváltásának lehetőségét is. Erre mind geotechnikai, mind pedig területfejlesztési szempontból legalkalmasabbnak tűnt egy, a korábban felszámolt Lepsény – Tamási – Dombóvár vasútvonal nyomvonalának részleges felhasználásával számoló változat, mely 160 km/h sebességre lett volna megépítve, s így Tamási kb. 1 óra alatt elérhetővé vált volna Budapesttől. A tanulmány szerint a város területén a vonal a korábbi (felszámolt) Enying – Dombóvár vasút nyomvonalán haladt volna, azonban nem került továbbtervezésre, mert a

belterületi vonalvezetés megfelelő zaj- és rezgésvédelem nélkül a városon belüli közlekedés további zavaró hatását eredményezte volna, hasonlóan a közúti közlekedés helyzetéhez. Ennek megoldása, illetve a szükséges – külön szintű – átjárási lehetőségek megvalósítása pedig a vasútvonal megépítését jelentősen megrágtotta volna. Mindettől függetlenül a Pincehely – Dombóvár vasútvonal fejlesztés realizálódása esetén Tamási visszacsatornázása a vasúti vérkeringésbe újra napirendre kerülhet megfelelő megoldás megtalálása mellett.

Fontos kerékpárút-hálózati csomópont

Tamási mind az országos jelentőségű, a megyei, mind pedig a helyi jelentőségű településközi kerékpárút-hálózat integráns tagja. A város erőssége, hogy a térségi kerékpárutak az országos átlaghoz képest jobban kiépítettek, melyet tovább erősít a jövőbeli kerékpárhálózati fejlesztések megvalósítása Tamásiban és a térségben, melyet a felszámolt Lepsény–Dombóvári vasútvonalon építendő kerékpárút szakasszal be lehet csatlakoztatni a Balatoni-kerékpárúthálózatba.

A kerékpárutakon keresztül nem csupán a szomszédos települések érhetőek el, hanem nagy jelentőséggel bír a településen belüli közlekedésben is. A kiépített kerékpárutak szorosan illeszkednek a környezettudatos és egészségtudatos turisztikai fejlesztésekhez. A kerékpárút-hálózat egyaránt fontos szerepet tölt be a szabadidős célú és a napi szintű hivatásforgalmi kerékpáros forgalom számára. A kerékpárút-hálózat így turisztikai jelentősége mellett fontos hozadékkal bír a lakosság otthonérzetének megteremtésében is.

Járáson túlmutató térségi szerepkörrel és szervező erővel rendelkező járásszékhely

Tamási járásközpont település ma is és a jövőképeben is, széleskörű járási igazgatási funkcióval rendelkezik, melyek közül fontos szerepet töltenek be a lakosság mindennapi életében például az alábbiak:

- kormányhivatal, ezen belül kormányablak, okmányiroda, építésügy, földhivatal, gyámhivatal, foglalkoztatási hivatal, népegészségügy, élelmiszerlánc-biztonság és állategészségügy,
- járásbíróóság,
- rendőrkapitányság, tűzoltóság,
- vízügyi igazgatóság,
- tankerület.

A hivatali jellegű központi szerepen túl Tamási rengeteg olyan közszolgáltató intézményi funkcióval rendelkezik, amely kihat a környező településekre, különösen jelentős az oktatásban, nevelésben, szabadidő- és sportlehetőségekben, az egészségügyben és a szociális ellátásban betöltött szerepe. Ezt a jövőben is meg kívánja tartani, sőt erősíteni kívánja a térségi közszolgáltató szerepét. Cél ugyanakkor a közszolgáltatással járó terhek méltányos, de igazságos megosztása Tamási és a környező települések között.

Egészségturisztikai tengely társközpontja

Tamási az egyik társközpontja a Dombóvárral együtt alkotott nyugat-tolnai egészségturisztikai tengelynek, amelynek alapja a termálfürdő, de emellett a város turisztikai vonzereje több más tényezőn is alapul. Az egészségturisztikai vonzerőhöz kapcsolódnak a természeti környezettel harmonikusan kialakított, a közeli erdőségekre és tavakra alapozott rekreációs és szabadidő

eltöltési attrakciók. A látnivalók kiegészülnek a történeti hagyományokon alapuló értékes épített örökségét ápoló, de arculatában megújulni képes településképpel. Tamási a funkcionálisan és látványában megújult városközpontjával, gondozott utcáival és tereivel, jól karbantartott épületállományával vonzó képet sugároz a turistáknak. A gazdag programkínálat a sváb nemzetiség hagyományokat is felhasználja. A turizmus fejlődését elősegíti a jól működő kiszolgáló turisztikai infrastruktúra: a megfelelő mennyiségű és minőségű helyi vendéglátóipari és szálláshely-kapacitás megléte.

A járás helyi erőforrásokra alapozott foglalkoztatási központja

Tamási munkahelyteremtő gazdasága révén kiterjedt vonzáskörzettel rendelkező járásszékhely, amely fokozatosan tudásalapú központtá válik, ahol a gazdaság egyenletes ütemben fejlődik, egyre magasabb számú jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztat. A város ipari hagyományaira alapozva, de kiszélesedő ipari struktúrával, a környezetet nem terhelő ágazatokban, növekvő hozzáadott érték termeléssel stabil munkalehetőséget nyújt a város és a járás számára. A térség kiváló minőségű mezőgazdasági adottságaira alapozva növekszik a mezőgazdasági termékeket termelő és feldolgozó ágazatok szerepe. A város fenntartható és versenyképes élelmiszeriparral rendelkezik, amely a tájjal, a környezettel harmonizál és a területfelhasználás mennyisége szempontjából takarékos. A gazdálkodás a természeti értékeket nem veszélyezteti, nem károsítja, illetve káros hatásait minimalizálja. Tamási biztos megélhetést és egzisztenciát nyújt mind a város, mind pedig a járás gazdálkodói számára. A helyi cégek mellett külső vállalkozások is tudatosan települnek Tamásiba és hosszútávon gondolkodnak. A város bevételei kiszámíthatóak, pénzügyi helyzete stabil.

1.3. A településfejlesztési elvek rögzítése

- Integrált szemléletmód alkalmazása
- Partnerség, szemléletformálás
- Hosszútávra tervezés és reziliencia
- Fenntarthatóság, fenntartható fejlődés
- Esélyegyenlőség és méltányosság

Integrált szemléletmód alkalmazásának elve

A humán, műszaki, természeti, társadalmi és gazdasági szempontok mérlegelése, együtt kezelése. Ehhez magas fokú szakmaiság és rendszerszemlélet szükséges, hiszen a gyors és hatékony változásmenedzsment csak jól képzett, gyakorlott, a cél és az önkormányzat irányában elkötelezett, összekovácsolt szakembergárdával lehetséges.

Kiemelten fontos elv a városérdek elsődlegességének érvényesítése a várospolitikában, továbbá a városérdek magánérdek elé helyezése.

Ugyanitt említendő az átláthatóság, a feddhetetlenség és a példamutatás elve, hiszen az önkormányzat működése a helyi társadalom szeme előtt zajlik, viselkedésmintája jelentős hatást gyakorol az általa képviseltek körében. Célszerű abból kiindulni, hogy a lakosság minden negatívumot tud, ami a városban történik, továbbá abból, hogy a pozitív tartalmú információ célközönséghez való eljutása jelentősebb erőfeszítéseket igényel.

Partnerség, szemléletformálás

A mai modern tervezési módszertan már megköveteli a közösségi részvételt, az alulról jövő kezdeményezések befogadását, a széleskörű társadalmi részvétel biztosítását. Az egyes településfejlesztési elképzelések, tervek megalkotása és döntések meghozatala során kiemelten fontos szempont a széleskörű, érdemi partnerség megvalósítása. Az érintettek bevonásával a tervezés és a városi döntések is nagyobb legitimitációt nyernek, elfogadottságuk, támogatottságuk erősödik. Ez a konzultatív tervezési hozzáállás előfeltétele annak, hogy a lakosság és a különböző érintettek magukénak érezzék a helyi fejlesztési irányokat és terveket, az azokhoz kapcsolódó intézkedéscsomagokat. Nagyobb társadalmi támogatottsággal a megvalósítás is hatékonyabbá, gördülékenyebbé válhat.

A partnerségi folyamat fő célja az érintett érdekcsoportok igényeinek, szükségleteinek, problémáinak feltárása, ötleteinek, javaslatainak megismerése, sajátos fejlesztési érdekeik és céljaik megismerése és összehangolása, a partnerek bevonása – saját tevékenységük és fejlesztéseik révén - a stratégiák és tervek megvalósulásába és fenntartásába, együttműködés és kölcsönös informálás egymás tevékenységéről.

Szorosan a partnerségi elvhez kapcsolódik a szemléletformálás: fontos, hogy az érintett szereplők, a közösség ismeretei bővüljenek, mindenki birtokában legyen a releváns információknak, „felelős közösség”-gé formálódjanak, akik nem csak jogukat, hanem kötelességüket, felelősségüket is ismerik, emellett cselekvő részesei, nem csak viselői és elszenvetői a fejlődésnek, a változásoknak. Fontos a fenntarthatóság, fenntartható fejlődés fogalmának megismertetése, a tudatformálás, tudatos, települési szintű kommunikáció.

Hosszútávra tervezés és reziliencia

A fejlesztési döntések hatásait legalább 15-20 éves időtávlatban kell vizsgálni. Emellett a kitartás és a következetesség elve is hangsúlyos e kereteken belül: a hosszú távú program végrehajtása hosszútávú stílust követel, vagyis kitartó, monoton, konok előrehaladásra és pontosan tervezett cselekedetekre van szükség, továbbá a döntések egymásra kell, hogy épüljenek és a döntési következmények egymásra hatását (szinergia, multiplikáció, kioltás, stb.) is vizsgálni kell minden esetben. Nem a projektszemlélet, hanem a hosszútávú gondolkodás és tudatos tervezés kell, hogy szem előtt legyen. Mindez rugalmasságot, az előre nem látható, vagy gyors változásokhoz való rugalmas alkalmazkodási képességet (rezilienciát) és gyors döntésképeséget is feltételez a döntéshozók és megvalósítók körében: bár a településfejlesztési koncepció hosszú távra készül, ez azonban nem jelenti azt, hogy megváltoztathatatlan. A környezeti feltételek rendkívül gyorsan megváltozhatnak, ezt a város gondolkodásának is követnie kell. Másrészt a városnak rugalmasan, gyorsan, „üzleti stílusban” kell reagálnia a naponta felmerülő döntési igényekre.

Fenntarthatóság, fenntartható fejlődés

Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987. évi jelentése szerint „a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket”⁵.

⁵ Brundtland Report 1987

Egy város fenntartható fejlődése nem érhető el passzív elszenvetőként; aktív, cselekvőképes és életképes város képes csak a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság érvényre juttatására. Ehhez magasszintű belső motiváció szükséges, melynek célja az önfenntartás, eszköze a belső erőforrások kihasználása, pozitív jövedelemáram létrehozása, a külső kockázatok kezelése.

Az Európa 2020 stratégia célkitűzései között szerepel az éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás, ezen belül pedig az, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest. Ezzel összhangban kell legyen minden városfejlesztési elképzelés.

Tamási gazdasági, társadalmi és környezeti fenntartható fejlődési célkitűzései az alábbiak:

Környezeti célkitűzések:

- A káros emissziók és a környezetterhelés csökkentése.
- Az üvegházhatású gáz-emissziók csökkentése.
- A megújuló erőforrások használatának növelése.
- Csapadék- és belvízvédelem.
- A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás.

Társadalmi célkitűzések:

- Az emberi egészség és biztonság javítása.
- A társadalmi jól-lét növelése.
- Fenntartható módon javuló életminőség biztosítása.
- Az elérhetőség javítása. A mobilitási komfortérzet növelése.
- Az egyenlőtlenség csökkentése.
- A jövő generációit érő terhelések csökkentése.
- Szemlélet- és tudatformálás.

Gazdasági célkitűzések:

- Energiabiztonság megteremtése.
- Energiahatékonyság növelése.
- Fenntartható mobilitás, minőségi és megfizethető közlekedés biztosítása.
- Az erőforrások igénybevételeinek hatékonyság-javítása.
- A fenntartható gazdasági tevékenység támogatása.

Esélyegyenlőség és méltányosság

Az intézményrendszerhez, a közszolgáltatásokhoz valamint a tudáshoz, az információkhoz való hozzáférés terén a lehetőségekhez mérten az egyenlő bánásmód és az egyenlő esélyek biztosítása. Ezt a célt minden fejlesztés során szükséges szem előtt tartani, adott esetben pozitívan megkülönböztetve a valamilyen szempontból (nemzetiségi megkülönböztetés, mozgáskorlátozottság, szegénység, stb.) hátrányos csoportokat.

Esélytudatos kommunikáció és viselkedés biztosítása, amely nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Az esélyegyenlőséget segítő intézkedések lehetnek például:

- Megfelelő intézményi, társadalmi és közösségi kapcsolatrendszerhez való hozzáférés biztosítása.
- - Megfelelő információhoz való hozzáférés biztosítása.
- - Megfelelő közlekedéshez, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása.
- - Megfelelő hozzáférés az érdekérvényesítéshez, önrendelkezéshez.
- - A befogadó közösség, a társadalmi környezet szemléletének fejlesztése.

Összefoglaló értékelés

A jövőbeni fejlődés meghatározásában döntő jelentősége van a helyi erőforrások (kiváló minőségű földterületek, erdőségek, geotermia) nagyobb fokú hasznosításának. A mezőgazdaság fejlesztésétől a munkalehetőségek bővülésén túl az önellátás irányába történő elmozdulásra fektetnek különös hangsúlyt, valamint a térségben megtermelt jó minőségű alapanyagokból helyi brand építését szorgalmazzák. A mezőgazdaság a kiváló termőhelyi adottságú vidékre, valamint a geotermia által fűthető üvegházi termesztésre is alapozhat a jövőben.

A turizmus sokrétű fejlesztése (termál-, gyógy-, aktív szabadidő-, kultúr- és gasztroturizmus) régóta meghatározza a város fejlesztési irányvonalát. A turizmus fellendülésétől a foglalkoztatás növekedését, a közvetlen és közvetett bevétel növekedést egyaránt remélik. Ennek érdekében összehangolt fejlesztés végrehajtását szorgalmazzák a programkínálat bővítése, színvonalának erősítése és a kiszolgáló létesítmények (szállás, vendéglátás, rekreációs szolgáltatások infrastruktúrájának megteremtése) megépítése terén is. Az önkormányzat bízik abban, hogy a turizmusfejlesztésbe magán befektetőket is be tud vonni, az együttműködési lehetőségek keresése folyamatban van. A város tervezett egészségturisztikai szerepkörének fontos eleme a termálfürdő és a kerékpárút-hálózat fokozatos fejlesztése.

Az Ability Fürdőfejlesztés mellett az elmúlt időszak legnagyobb beruházását az integrált mikrotérségi oktatási központ kialakítása jelentette Tamásiban (DDOP 3.1.2/2F-2f). A több mint 1,2 milliárd Ft értékű oktatásfejlesztési beruházás részét képezi a város ifjúságpolitikájának, amely kulcsfontosságú szerepet játszik ahhoz, hogy Tamási a jövőben népességét megtartani képes, vonzó várossá váljon.

2. CÉLOK

Tamási 2030-ig elérendő, középtávú stratégiai célkitűzései egyrészt középtávú átfogó célokat, másrészt városi szintű részcélokat foglalnak magukban.

Tamási méretére való tekintettel külön városrészek lehatárolása nem indokolt, ezért külön városrészi, területi célok sem kerülnek meghatározásra. A városban különböző karakterű városrészek kijelölése csak elaprózná a fejlesztéseket, illetve egyes esetekben növelné a szegregátumok kialakulásának lehetőségét.

2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

2.1.1. Helyi erőforrás-alapú önellátó város

Az elsőként azonosított átfogó cél a **helyi erőforrásokat fenntarthatóan és innovatívan hasznosító, versenyképes, több lábon álló, önellátó gazdaság** megvalósulását célozza.

Az elérendő állapot fő jellemzői:

- A kibővített ipari területnek köszönhetően növekszik az ipari és szolgáltató szektor hozzáadott értéktermelése, részben a helyi kis és közepes méretű vállalkozások, részben a betelepülő közepes és nagyobb vállalkozások teljesítménye révén.
- A város jól megközelíthető, korszerű, a megújuló geotermikus energetikai bázist hasznosító, energia-hatékony, relatíve olcsón üzemeltethető és változatos telephelykínálattal áll a befektetők rendelkezésére.
- A helyi munkaerő szakmai felkészültsége, motiváltsága kiváló, illeszkedik a kereslethez, a folyamatos tovább- és átképzés lehetőségei rendelkezésre állnak, a közfoglalkoztatás fokozatosan átterelődik a piaci foglalkoztatásba.
- A város aktív vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési politikát folytat, a gazdaság és a település vezetése között érdemi párbeszéd van, egyúttal a város szoros K+F együttműködésben van egyetemekkel.
- A járás többi településével szoros együttműködésben, a helyi és járási erőforrásokon alapuló, megfelelő mennyiségű és minőségű mezőgazdasági termelés és a kapcsolódó fejlesztések komplex tervezése az egész térség élelmiszergazdaságának fejlődéséhez is hozzájárul.
- A korszerű, hatékony és diverzifikált helyi gazdaság termékei versenyképesek, ahol az újonnan betelepülő vállalkozásoknak köszönhetően növekednek a helyi adóbevételek, amelyek hozzájárulnak a város fejlesztéséhez és üzemeltetéséhez.
- Összefogással megvalósult mintaprojektek, gazdasági beruházások (integrációra épülő termelés, térségi agrárlogisztikai beruházások, szervezett marketing és piaci értékesítés, feldolgozás) történnek, amelyek az „Önellátó Tolna megye” program megvalósítását tudják biztosítani. A „megújuló gazdaság, öko-kistérség” szlogen jelképesen mutatja a kistérségi integrált projektcsomag irányát, melynek lényege a megújuló energiaforrások helyi kiaknázásával és hasznosításával egy a fenntartható fejlődés elvét követő agrárgazdaság- és értékteremtő szociális foglalkoztatás megalapozása. A kedvező adottságokkal rendelkező kistérségben egy pilot-integrált program keretében országosan egyedi, minta-kistérség jön létre, mely a megújuló

energiaforrások hasznosításával, egy agrárlogisztikai szerepkör kiaknázását helyezi előtérbe és melyhez egyúttal sajátos turisztikai kínálat is társul.

2.1.2. Egészségturisztikai központ

A második átfogó cél a **minőségi szolgáltatásokon alapuló rekreációs termál- és gyógyturizmus** elérése.

A célállapot fő jellemzői:

- Tamási az egészségturizmus kiemelt és versenyképes városa multifunkcionális fürdővel, komplex egészségügyi intézménnyel és tanuszodával.
- Az egészségturisztikai fejlesztések során a környezeti egyensúly megőrzése kiemelt hangsúlyt kap, Tamási a természetközeli gyógyturizmus célterületeként jelenik meg.
- Sokoldalú turisztikai attrakciók (kerékpáros, gyalogos, lovas turistaútvonalak) állnak rendelkezésre, a kerékpárutaknak a közlekedési hálózat egyéb elemeihez is kapcsolódó hálózata kiterjedtebbé, használata biztonságosabbá válik, a városban kerékpáros közösségi közlekedési szolgáltatások épülnek ki, ami mind a hivatásforgalmú, mind a szabadidős célú kerékpározás népszerűségének növekedését, a személygépkocsi városi célú használatának visszaszorulását eredményezi.
- A város területfelhasználási politikáját az energiahatékonyság kiemelt figyelembe vételével alakítja, megőrzi a város relatív kompaktságát, a környező mezőgazdasági és erdőterületeket, a városi nyitott terek és minőségi zöldfelületek és aránya tovább növekszik és hálózattá bővül, a tájhasználat optimális.
- Megfelelő mennyiségű és minőségű kapcsolódó turisztikai szolgáltatás, vendéglátás és szálláshelykínálat áll a különböző célcsoportok rendelkezésére, amely a turizmus jövedelemtermelő képességének növekedését eredményezi.
- A jó minőségű szolgáltatások és pezsgő kulturális élet, programok nyújtása révén Tamási több turisztikai területen is vonzó célponttá válik (kulturális, sport, öko- és szabadidős turizmus, egészségmegőrzés).
- A turisztikai termékpaletta optimális kihasználása, járási szintű desztinációs összefogás és az turisztikai vállalkozások ösztönzése.

2.1.3. Intelligens és vonzó város

A harmadik és egyben utolsó átfogó céllal az alábbi célállapot elérését vízionálja a város: **Tamási magas színvonalú humán szolgáltatásai és infrastrukturális feltételei, minőségi lakókörnyezete komfortérzetet nyújt lakói és a beköltözők számára.**

A célállapot fő jellemzői:

- A jól szervezett városüzemeltetés, műszaki infrastruktúra, a minőségi, tiszta lakókörnyezet, a megfelelő színvonalú intézményhálózat közszolgáltatásai (városablak kialakítása, nyitott önkormányzat) vonzóvá és komfortossá teszik a várost.
- Digitális kisvárossá válik Tamási.
- Energiaellátásának biztosítására egyre növekvő arányban kerülnek hasznosításra a megújuló energiaforrások, s kiemelten kerülnek figyelembe vételre az

energiahatékonyság szempontjai mind az új épületek építésénél, mind a meglévő épületállomány felújításánál.

- A klímaváltozásra a város megfelelő válaszokat fogalmaz, mind az adaptáció, mind a mitigáció területén. Többek között nő az elvezetett és visszatartott csapadékvíz mennyisége, s a víz jelentősége a városképben is még jobban megjelenik.
- Megvalósul a belső közúti közlekedési hálózat fejlesztése, a városközpont közúti forgalomtól való tehermentesítése az ehhez szükséges elkerülő utak kialakításával. Felülvizsgálatra kerül a vasút újraindításának lehetősége.
- A közösségi közlekedés kevesebb közlekedési terheléssel és jó színvonalon szolgálja ki a város és térsége lakóinak utazási igényeit. A kiterjedt és rugalmasabbá váló autóbuzos közlekedés mellett fontos szerepet kap a fenntartható városi mobilitás, azaz a négy közlekedési mód (gyalogos, kerékpáros, autós és közösségi közlekedés) jelenlegi arányának pozitív irányba történő elmozdulása. Megjelennek az innovatív és környezetbarát közlekedési módok (pl. elektromos buszok, elektromos autók, közbringa, önvezető autók, stb.).
- Fejlett köznevelési, közoktatási rendszer a bölcsődétől a közép- illetve felsőfokú szakképzésig, pezsgő kulturális élet, közművelődés.
- A lokálpatriotizmus és a helyi közösségi élet erősödik, a város a fiatalok számára vonzó marad, s tanulmányaik elvégzése után visszatérnek Tamásiba.
- Tamási javuló népességmegtartó és népességvonzó képességnek köszönhetően a lakosság száma és összetétele még kedvezőbbé válik.
- A hatékonyan működő szociális ellátások révén a város periferiáin élő, társadalmilag hátrányos helyzetű csoportok integrációja révén a társadalmi különbségek csökkennek.

2.2. Részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása

2.2.1. Részcélok

A részcélok a középtávú városfejlesztési célok mentén kerültek meghatározásra, amelyek főbb beavatkozási területei a gazdaság, a turizmus, a társadalom és az életminőség javítása.

R1: Megújuló geotermikus energetikai K+F bázis kialakítása: cél a fenntartható fejlődés elősegítése az energiahatékonyság növelésével, illetve a megújuló energiák alkalmazásával. A környezettudatosság fontos eleme az energiatudatosság, amely kapcsán törekedni kell az épületállomány energiatakarékosságot szolgáló felújítására, valamint a működtetésére, intézményeknél a minél magasabb fokú napenergia hasznosításra, a termálvíz többcélú hasznosítására. A célkitűzések egyúttal jelentik a geotermikus energián alapuló erőművi hasznosítás lehetőségeinek kialakítását, valamint a geotermián alapuló közösségi fűtésrendszert és a jelenlegi rendszer fejlesztését is.

Cél továbbá a városi iparterületek nagyságának növelése újabb munkahelyteremtő beruházások fogadására, ezáltal a vállalkozások működési feltételei javítása, megfelelő háttér biztosítása a versenyképesség és működési hatékonyság erősödéséhez.

R2: Mezőgazdasági komplex K+F program megvalósítása: A mintaprogram célja az intenzív zöldségtermesztésen, feldolgozáson és helyi termék bolton keresztül egy olyan mezőgazdasági termék-lánc kialakítása, amely a termőföldtől az asztalig elvnek teljesen

megfelel, és hosszú távon képes becsatornázni egyéb mezőgazdasági alapanyag termelők termékeit is. Cél a rövid ellátási lánc (REL) társadalmi elfogadottságának erősítése, melynek során fontos a REL termelői és vevői ismertséget és elismertséget is erősíteni.

Tamási és járása kiváló adottságú mezőgazdasági termőhellyel rendelkezik, amelyek terményei jelenleg csak korlátozottan vesznek részt a gazdasági folyamatokban. Sok esetben szervezési kapacitás és a szükséges technológia híján nem tudják kihasználni a térségben a természeti adottságok és a piaci igények nyújtotta lehetőséget. A helyi termékek pedig nemcsak munkahelyet és jövedelmet teremtenek, hanem erősítik a helyi identitást, segítik kielégíteni a járás és az ország biogazdálkodásból származó termékek és sokszínű minőségi termékpaletta iránti növekvő igényét. Fejlesztési cél tehát rövidtávon a helyi kistermelői piacok erősítése, ezekre épülő közétkeztetés előtérbe hozása. Középtávon további cél a mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel. Hosszútávon pedig mindenképpen kívánatos a mezőgazdaság megújulási lehetőségeit a zöldség- és gyümölcsstermelésben, az öntözésben, és az állattenyésztésben keresni.

Jelenleg a hagyományos REL formák mind a fogyasztó, mind pedig a termelő számára viszonylag könnyen elérhetők, azonban az együttműködések kialakítása nélkül mind a modern REL típusok terjedése, mind pedig a hagyományos formák fenntartható működése meglehetősen bizonytalan. A kereslet oldaláról a piacszervezői együttműködés igényét az támasztja alá, hogy jelentős keresletet képes biztosítani az intézményi étkeztetés és vendéglátás piaca.

R3: Helyi erőforrásokon alapuló munkahelyteremtés: cél a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkához jutásának elősegítése, a közmunkaprogram piaci szektor felé terelése, a helyi termékek versenyképességének támogatása, feldolgozóipari kapacitás bővítése, különös tekintettel az ipari övezet bővítése által. A munkahelyteremtés érdekében meg kell oldani a munkaerőpiaci kínálati potenciál felmérését, a közmunkaprogramok összehangolását, a közfoglalkoztatottak munkaerőpiacra történő kivezetését, továbbá előtérbe kell helyezni a közeljövőben a környező egyetemekkel és munkaügyi központokkal átképzési rendszer kidolgozásának lehetőségét. A munkahelyteremtésekhez és meglévők fenntartásához hozzájárulnak a városi fejlesztések (pl. a "zöldfoglalkoztatás" megvalósításával a munkanélküliek mind szélesebb körének a munka világába való visszavezetése), az idegenforgalom, a szép és esztétikus környezet, a városmarketing, a szórakozási lehetőségek is.

R4: Termálfürdő egészségügyi funkcióinak bővítése, egészségtudatos életmód erősítése: Tolna megye egészségügyi vonzerőfejlesztési programja a gyógy- és termálfürdőinek fejlesztésénél két különálló termálfürdőt konkrétan is nevesít: Tamásiban és Dombóváron. Az Ability Gyógyfürdő kialakítása termálfürdő-beruházás által generált turisztikai fellendülés pozitív hatásait kihasználva, a gazdaság több ágára kiterjedően gazdaságfejlesztő hatással bír a hátrányos helyzetű Tamási és járása gazdasági fejlődésére. Ráépülő fejlesztések a gyógyhely minősítés megszerzésével, valamint egészségmegőrző negyed létrehozása (sport, wellness, rekreáció).

R5: Helyi turisztikai kínálat versenyképességének növelése: Tamási vonzerőfejlesztésének célja, hogy olyan minőségi attrakciók működjenek a városban, amelyek akár a termálfürdőt kiegészítve, de akár önállóan is vonzerőt jelentenek a turisták számára. Ez alapvetően az épített, kulturális és természeti örökségre alapozott kulturális turisztikai és

rekreációs szabadidő eltöltési kínálat bővítését foglalja magában. Ezen felül a cél kiterjed a városban lévő gazdag épített és kulturális örökség védelmére, fejlesztésére.

A templomok és egyéb műemlékek helyi védettség alatt álló épületek felújítása, közösségi terek kialakítása mellett kiemelt feladatot jelent a város könyvtár által létrehozott és gondozott Tamási Értéktárban rögzített épített, kulturális és ipari örökségének védelme. A kulturális kínálat elemét képezi a sváb nemzetiségi alapokra is építő hagyományok ápolása, programok szervezése. A kultúra komplex jelentőségű, hiszen a turisztikai kínálat bővítése mellett igen fontos a benne rejlő gazdaságfejlesztő erőre is, amely a megfelelő hasznosítás révén jelentősen hozzájárulhat a települési identitás és társadalmi kohézió javításához is. Tamásiban és járásában is törekedni kell a kulturális programkínálat folyamatos megújítására, a programok egész éves szervezésére a civil és egyéb szakmai szervezetekkel együttműködésben. Cél a kulturális örökségértékek megóvása és fenntartható bemutatása, valamint a kulturális jellegű programok és tevékenységek széleskörű elterjesztése.

A helyi turisztikai kínálat versenyképességének növelését szolgálja a természeti örökségre alapozott aktív rekreációs–szabadidős tevékenységek (kerékpáros, gyalogos és horgászturizmus) támogatása is. A térségi és az országos kerékpárutak teljes kiépítését követően a kerékpár a turizmus egyik meghatározó jelentőségű közlekedési eszközévé válhat. A lovas turizmust is tovább kell fejleszteni és népszerűsíteni. Hosszú távú célként mindenképpen törekedni kell a Balaton közelségéből adódó előnyök kiaknázására (amelyhez a tervezett kerékpáros útvonal az első lépcsőt jelentheti) és az ottani nagy létszámú turizmus bekapcsolására Tamásiba.

R6: A turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés, településmarketing: Tamási város turizmusának fejlesztése szempontjából elengedhetetlen a kapcsolódó minőségi infrastruktúra vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás megteremtése, a város és a járás marketingje. Ki kell dolgozni Tamási marketingstratégiáját és programját, amely nem csak a turisztikai célokat, hanem a térség teljes körű kommunikációját (pl. egyéb befektetési lehetőségek, egyedülálló természeti értékek bemutatása, stb.) kell, hogy szolgálja. A térségi marketingtevékenységgel szükséges segíteni a Tamásihoz kapcsolódóan szervezett térségi gazdaságfejlesztési programok megvalósítását is.

A meglévő szálláshelyek fejlesztésére és új, minőségi, a XXI. század igényeinek megfelelő szálláshelybővítésre és fejlesztésre van szükség. A szálláshely bővítéseknek egyrészt a termálfürdő célközönségének igényeit a kapcsolódó infrastruktúrának (szállás, sportolási lehetőségek) is megfelelő módon kell kielégíteni, másrészt a kerékpáros turizmus beindulásával a minőségi kempingek, nyári szálláshelyek (faház, mobilház) kialakítására is törekedni kell. Cél továbbá a helyi turisztikai vállalkozások (vendéglátók, szállásadók) összefogása és központi felületen történő megjelentetése (közös marketing, turisztikai csomagok kialakítása). A térségi marketing során nem csak arculatépítési, illetve egyéb kommunikációs tevékenységekre van szükség, hanem cél a vállalkozások, befektetők figyelmét felkelteni vonzó versenyképes környezet bemutatásával és komplex befektetési ösztönzési csomagok kialakításával.

R7: Életminőség javítása a műszaki infrastruktúra-hálózat fejlesztésével: cél a lakókörnyezet életkörülményeinek javítása a városüzemeltetés hatékonyabbá és fenntarthatóbbá tételével, a közvilágítási hálózat bővítésével, az ivóvíz és csatornahálózat rendszerének teljes körű kiépítésével. Elő kell segíteni a lakásállomány bővülését, az épületek

energiahatékonyságának javítását, valamint növelni kell az iparterületek megújuló energiával történő ellátását.

Elengedhetetlen egy az egész várost érintő vízminőség javító program kidolgozása és végrehajtása.

Közlekedést érintő fejlesztési célok: közösségi közlekedés összehangolása, elérhetőség javítása, elkerülő utak létesítése, közlekedésirányítás optimalizálása, parkoló- és kerékpáros infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítés, közösségi terek fejlesztése.

Cél továbbá a klímabarát várossá és digitális (OkosVáros) településsé válás érdekében szükséges lépések megtétele.

R8: Humán erőforrás fejlesztése, a népességmegtartó képesség erősítése: az oktatási, képzési és közművelődési ellátás fejlesztését célzó fejlesztések az életminőség javítását célzó beruházásokkal együtt hozzájárulnak a lakosság mindennapi életkörülményeinek javításához, és közvetlen táptalaját szolgáltatnak a helyi közösségfejlesztéshez. Kulcsfontosságú az oktatási intézmények működési stabilitásának biztosítása, a helyi gazdasági igényekhez igazodó szakképzési, felsőfokú szakoktatási rendszer megteremtése.

A népességmegtartó képességet, a társadalmi kohéziót szolgálják a városi rendezvények, és szórakozási lehetőségek bővítése, színesítése, a városi civil szervezetek és oktatási intézmények összefogásával. Mára a humán erőforrás fejlesztés és az otthonról végezhető munkák egyik fontos eszközeként jelennek meg a különböző info-kommunikációs technológiák (IKT), amelyekhez történő hozzáférés biztosításának fokozása szintén kiemelt fejlesztési célként kezelendő.

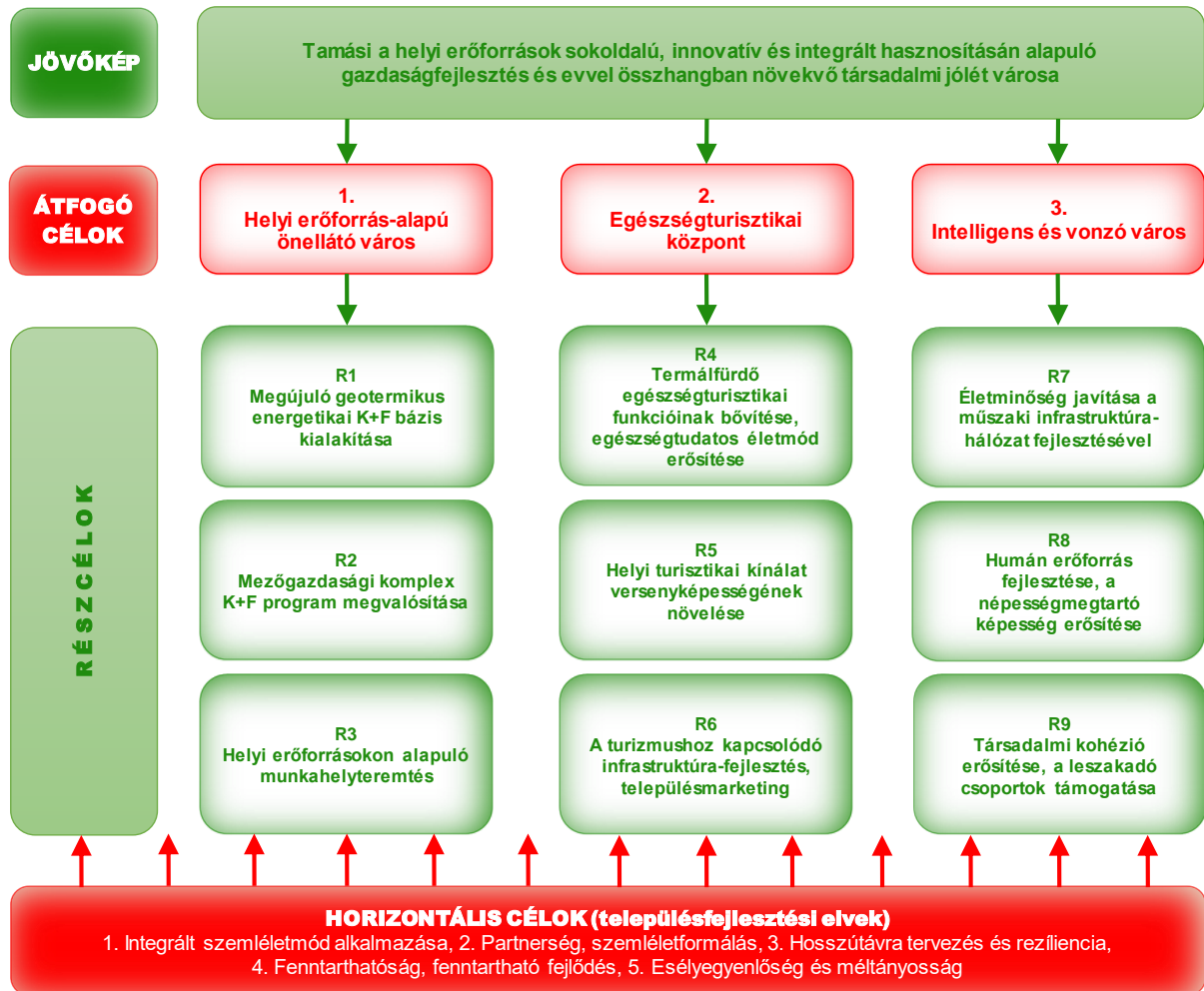
R9: Társadalmi kohézió erősítése, a leszakadó csoportok támogatása: cél a helyi közösségek megtartó és az életminőséget javító képességének ösztönzése. A társadalmi együttműködés és összetartozás megerősítése, az aktív befogadás növelése a közösségfejlesztés eszközeivel. A közösségfejlesztés segítségével a települések közösségi kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztése, értékteremtő közösségek létrehozása valósul meg. Az ezen rész célhoz köthető fejlesztések szükségszerűen hozzájárulnak a hátrányos helyzetű népességcsoportok társadalmi integrációjához is.

Támogatni kell a helyi közösségi szerveződéseket, csoportokat, civil szervezeteket, egyesületeket annak ismeretében, hogy a helyi közösségek megerősítése, felzárkóztatása csak maguk az érintett közösségek aktív részvételével, szerepvállalásával és a civil társadalom megújulásával és megerősödésével válhat eredményessé.

A város kiemelt figyelmet szeretne fordítani a polgáraival folytatott közvetlen párbeszédre és fontos céljának tartja az önkormányzat ügyfélbarát arculatának kidolgozását. Ezen belül kiemelt figyelmet fordít a külterületen élők, az idősek, és hajléktalanok szociális problémáinak megoldására, valamint a hivatali ügyintézés gördülékenységének fokozására is.

2.2.2. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

A **jövőkép** és az átfogó célok kapcsolatáról általánosságban elmondható, hogy a vízió különböző elemei kerültek az egyes átfogó célokba átültetésre, így született meg a jövőkép három nagy területre bontásával a három **átfogó cél**, melyek az alábbiak:

1. Helyi erőforrás-alapú önellátó város: A helyi erőforrásokra alapozó, fenntartható, innovatív és versenyképes, több lábon álló, a foglalkoztatottak megtartásával és bővítésével szinergikusan fejlődő helyi gazdaság erősödjön

2. Egészségturisztikai központ: A helyi turisztikai és rekreációs potenciál kihasználásával a város a nyugat-tolnai egészség-turisztikai tengely társközpontri szerepkörét töltsse be

3. Intelligens és vonzó város: A műszaki és humán ellátórendszereit megfelelő minőségben működtető, intelligens és vonzó város tartsa meg népességét, erősítse a helyi társadalom kohézióját

Itt szem előtt tartandó szempont volt, hogy kevés számú átfogó cél kerüljön kialakításra, azonban a vízióknak azok az elemei, amelyekért a legtöbbet kell tenni az elkövetkezendő 15 évben, önálló átfogó célként jelenjenek meg.

Tamási Város Településfejlesztési Konceptiója 2030

Az így megfogalmazott három átfogó cél tehát gyakorlatilag súlypontokat jelöl ki a vízióban felfestett képen, melyek prioritást élveznek és amely területekre különösen nagy hangsúly helyezendő a jövőkép felé vezető úton.

A fenti átfogó célok tovább-bontásával és specifikálásával születtek meg a **részcélok**, melyek együttes megvalósulása eredményezheti az átfogó cél elérését. Az átfogó és a részcélok kapcsolatáról általánosságban az mondható el, hogy egy-egy átfogó cél elérése az alatta megjelenő részcélokon keresztül tervezett, azaz minden részcélhoz egyértelműen hozzárendelhető egy átfogó cél, amely „alá tartozik”, amely elérését hivatott segíteni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a különböző részcélok elérése vagy el nem érése ne lenne hatással a többi átfogó célra is.

A településfejlesztési elvek **horizontális céloknak**, szempontoknak tekinthetőek, amelyek folyamatosan szem előtt tartandóak minden egyes intézkedés, projekt esetén, függetlenül attól, hogy az épp mely rész cél elérését segíti, azon keresztül mely átfogó célt és a vízió mely elemeinek elérését segíti. Ezek tehát egy olyan szilárd bázist jelentenek, amely a célrendszeren kívül áll, mégis azzal harmóniában, azt támogató módon létezik.

A következőkben bemutatott táblázatok a célrendszerben minden szint minden további szinttel való összefüggéseit, egymásra hatását szemléltetik.

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

Elsőként a vízionált jövőkép egyes elemeinek és a településfejlesztési elveknek az összefüggéseit, hatásait vizsgáltuk.

Jelmagyarázat: **nincs érdemi kapcsolat**
+ **egymást erősítő kapcsolat**
++ **erős szinergikus kapcsolat**

Elvek A vízió elemei	Integrált szemléletmód alkalmazása	Partnerség, szemléletformálás	Hosszútávra tervezés és reziliencia	Fenntarthatóság, fenntartható fejlődés	Esélyegyenlőség és méltányosság
Életminőség (biológiai és mentális egészség)			+		++
Identitás (lelki és emocionális egészség)		+	+		++
Közösségek (szociális egészség)		++			++
Mezőgazdasági termelés fejlesztése	++		+	+	
Komplex turisztikai fejlesztés	++	+	+	++	
Vállalkozásbarát jelleg	+	+			
Komplex geotermikus megújuló energetikai K+F-bázis			+	++	
Intelligens és vonzó kis-középváros	+		++	+	
Digitális kisváros	+		++	+	+
Közlekedési és kerékpárút-hálózati csomópont	+	+	+	++	
Egészségturisztikai tengely társközpontja		+			+
Járási foglalkoztatási központ		+	++		+

A táblázatok értelmezéséhez fontos, hogy a településfejlesztési elvek alapvetően horizontális jellegűek, azaz nem rendelhetőek egyértelműen egyes célokhoz, hanem minden projekt esetében folyamatosan szem előtt tartandóak. Ettől függetlenül az egyes elvek a vízió bizonyos elemeit különösen támogatják, ez került a fenti táblázatban összegzésre.

Jól látható, hogy a településfejlesztési elvek szem előtt tartása önmagában erősen képes támogatni a „Komplex turisztikai fejlesztés”, a „Digitális kisváros”, valamint a „Közlekedési és kerékpárút-hálózati csomópont” jövőkép elemeket, azaz azokat, amelyek egyértelműen megkövetelik a modern, a jövőbe mutató gondolkodást és szemléletmódot (esetleg szemléletmód-váltást) és a lakossággal és a környező településekkel való együttműködésről szólnak.

Ezt követően vizsgáltuk a településfejlesztési elvek összefüggéseit, hatásait az átfogó, majd a részcélokkal.

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

Elvek Átfogó célok	Integrált szemléletmód alkalmazása	Partnerség, szemléletformálás	Hosszútávra tervezés és reziliencia	Fenntarthatóság, fenntartható fejlődés	Esélyegyenlőség és méltányosság
1. Helyi erőforrás-alapú önálló város	++	+	++	++	+
2. Egészségturisztikai központ		+	+		+
3. Intelligens és vonzó város	+		++	+	

Elvek Részcélok	Integrált szemléletmód alkalmazása	Partnerség, szemléletformálás	Hosszútávra tervezés és reziliencia	Fenntarthatóság, fenntartható fejlődés	Esélyegyenlőség és méltányosság
R1: Megújuló geotermikus energetikai K+F bázis kialakítása	+		+	++	
R2: Mezőgazdasági komplex K+F program megvalósítása	++		+	+	
R3: Helyi erőforrásokon alapuló munkahelyteremtés		+	++		+
R4: Termálfürdő egészség-turisztikai funkcióinak bővítése, egészségtudatos életmód erősítése		+	+		+
R5: Helyi turisztikai kínálat versenyképességének növelése			+		
R6: A turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés, településmarketing		+	+		
R7: Életminőség javítása a műszaki infrastruktúra-hálózat fejlesztésével				+	
R8: Humán erőforrás fejlesztése, a népességmegtartó képesség erősítése	+		+	+	
R9: Társadalmi kohézió erősítése, a leszakadó csoportok támogatása	+		++		+

Az elvek-átfogó célok összefüggéseit vizsgáló táblázatból jól látszik, hogy az egyes településfejlesztési elvek bizonyos átfogó célokat különösen támogatnak. Ez kiemelten a

„Helyi erőforrás-alapú önellátó város” átfogó célra igaz, éppen arra, amely komplex, minden területre kiterjedő fejlesztést, felzárkózást és összetett, modern szemléletmódot igényel, hosszútávú együttműködést feltételez, elköteleződést mutat és megbízhatóságot jelent.

Az elvek-részcélok összefüggéseit vizsgáló táblázatból pedig jól látható, hogy a településfejlesztési elvek szem előtt tartása önmagában erősen képes támogatni egyrészt a kutatás-fejlesztést magában foglaló célkitűzéseket (R1, R2), továbbá a humán erőforrást magában foglaló, vagy annak fejlődését célzó részcélokat (R3, R8, R9).

A következőkben a vertikális összefüggéseket és hatásokat vizsgáltuk, azaz a vízió egyes elemeinek az átfogó, majd a részcélokkal való kapcsolatát.

Átfogó célok A vízió elemei	1. Helyi erőforrás-alapú önellátó város	2. Egészségturisztikai központ	3. Intelligens és vonzó város
Életminőség (biológiai és mentális egészség)	+	+	+
Identitás (lelki és emocionális egészség)	+		+
Közösségek (szociális egészség)			++
Mezőgazdasági termelés fejlesztése	++		
Komplex turisztikai fejlesztés		++	
Vállalkozásbarát jelleg	+	+	
Komplex geotermikus megújuló energetikai K+F-bázis	++		
Intelligens és vonzó kis-középváros	+		++
Digitális kisváros	+		+
Közlekedési és kerékpárút-hálózati csomópont	+		+
Egészségturisztikai tengely társközpontja		++	
Járási foglalkoztatási központ	+		+

A táblázat jól mutatja, hogy a „Helyi erőforrás-alapú önellátó város” átfogó cél az, amely leginkább képes integrálni a vízió különböző elemeit, hiszen ez olyan összetett célkitűzés, amely gyakorlatilag a legtöbb jövőképelemmel összefügg. Az „Életminőség” elem pedig az, mely minden átfogó célkitűzésben egyértelműen megjelenik, mindegyikkel egymásra kölcsönösen ható kapcsolata van, melyből az is következik, hogy a mai városfejlesztésben a középpontban maga az EMBER kell, hogy álljon.

A vízió elemei	R1: Megújuló geotermikus energetikai K+F bázis kialakítása	R2: Mezőgazdasági komplex K+F program megvalósítása	R3: Helyi erőforrásokon alapuló munkahelyteremtés	R4: Fürdő egészség-tur. funkció bőv., egészség-tudatos életmód erősítése	R5: Helyi turisztikai kínálat versenyképességének növelése	R6: A turizmushoz kapcsolódó infrastr. fejl., településmarketing	R7: Életminőség javítása a műszaki infrastruktúra-hálózat fejlesztésével	R8: Humán erőforrás fejl., a népességmegtartó képesség erősítése	R9: Társadalmi kohézió erősítése, a leszakadó csoportok támogatása
Életminőség (biológiai és mentális egészség)	+	+	+	+			+	+	+
Identitás (lelki és emocionális egészség)			+				+	+	+
Közösségek (szociális egészség)							+	++	
Mezőgazdasági termelés fejlesztése		++							
Komplex turisztikai fejlesztés				+	+	+			
Vállalkozásbarát jelleg		+	+		+	+			
Komplex geotermikus megújuló energetikai K+F-bázis	++								
Intelligens és vonzó kis-középváros			+				++		+
Digitális kisváros	+						+		
Közlekedési és kerékpárút-hálózati csomópont			+				+		
Egészségturisztikai tengely társközpontja				++	++	+			
Járási foglalkoztatási központ			+					+	+

A táblázat ugyancsak azt igazolja, hogy azok a részcélok, amelyek a legtöbb jövőképelemért képesek egyszerre tenni, összefüggésben állnak a humán erőforrással (R3, R7, R9). Ez nem jelenti természetesen azt, hogy ezek fontosabbak a többi részcélnál, inkább csak azt, hogy ezek inkább átfogóan javítják Tamási helyzetét, tehát a fókusz érdemes ezen célok elérésére helyezni, ám ezzel párhuzamosan kevésbé jelentenek célzott megoldást egy-egy problémára.

Végül az átfogó célok-részcélok kapcsolata került górcső alá az összefüggések vizsgálata során.

Átfogó célok Részcélok	1. Helyi erőforrás-alapú önellátó város	2. Egészségturisztikai központ	3. Intelligens és vonzó város
R1: Megújuló geotermikus energetikai K+F bázis kialakítása	++	+	+
R2: Mezőgazdasági komplex K+F program megvalósítása	++		
R3: Helyi erőforrásokon alapuló munkahelyteremtés	++	+	+
R4: Termálfürdő egészségturisztikai funkcióinak bővítése, egészségtudatos életmód erősítése	+	++	
R5: Helyi turisztikai kínálat versenyképességének növelése	+	++	+
R6: A turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés, településmarketing		++	+
R7: Életminőség javítása a műszaki infrastruktúra-hálózat fejlesztésével			++
R8: Humán erőforrás fejlesztése, a népességmegtartó képesség erősítése	+	+	++
R9: Társadalmi kohézió erősítése, a leszakadó csoportok támogatása	+	+	+

A fenti táblázat jól szemlélteti a jelen fejezet elején megfogalmazott átfogó cél-részcél közti kapcsolatot, nevezetesen azt, hogy az egyes részcélok ugyan egyértelműen tartoznak az egyes átfogó célok alá, ám nem kizárólag azt a célt szolgálják.

2.2.3. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

A város szerkezetéből, területi kiterjedéséből, lakosságszámából adódóan nincsenek Tamási arculatában, karakterében és területhasználati jellemzői alapján jelentős belső földrajzi különbségek, ami nem tette indokolttá, hogy az önkormányzat tervezési szempontból hivatalosan városrészeket határozzon meg.

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója annak megalapozó Helyzetértékelő dokumentumát és Integrált Településfejlesztési Stratégiáját követően készült el. A megalapozó helyzetértékelő vizsgálat a 314/2012. (XI.8.). Korm. rendelet által előírt tartalmi követelményeknek megfelelően - a 2011-es népszámlálási adatokra, valamint koncepció készítés idején elérhető legfrissebb statisztikai adatok feldolgozásával készült, így rövid időtávban valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti adatot tartalmaz, amely a településrendezési eszközök elkészítéséhez szükséges.

Ettől függetlenül a településrendezési eszközök vélhetően 2017. éven túli tervezésekor, a tényleges alapozó munkafázisok idején szükségszerűvé válik a bemutatott adatok felülvizsgálata, illetve az idő folyamán elérhetővé váló újabb információk, adatok beépítése.

Ilyen például:

- későbbi KSH adatok;
- városi és egyéb intézményi adatok (kiemelten az oktatás, egészségügy területén);
- friss munkaerőpiaci statisztikák;
- a városra vonatkozó megyei dokumentumokban bemutatott adatok;
- megvalósult fejlesztések indikátor-értékei, eredményei;
- egyéb, örökségvédelmi és régészeti dokumentumok, épített környezet elemzések eredményei.

A fentiekén túl ebben a fejezettrészben meghatározásra kerülnek olyan mutatók/indikátorok, amelyek segítségével a vízió egyes elemei, illetve az átfogó célok és részcélok többé/kevésbé számszerűsíthetőek és így a koncepció megvalósulása is mérhetővé válik. Az első és hosszú távon legfontosabb a vízió elemeinek mérhetősége, amelyet az alábbi táblázat foglal össze:

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

A vízió elemei	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Adatforrás	Cél
Életminőség (biológiai és mentális egészség)	Vándorlási egyenleg	hatás	fő/év	KSH	nő
	Születés/halálozás aránya	hatás	arányszám (fő/fő)	KSH	nő
	Egy lakosra jutó házi orvosi betegforgalom	hatás	db	KSH	csökken
Identitás (lelki és emocionális egészség) Közösségek (szociális egészség)	Civil szervezetek száma	hatás	db	KSH	nő
	Részvétel száma és aránya a helyi politikában (választásokon, rendezvényeken való részvétel)	hatás	fő vagy %	országos választási iroda / rendezvények jelenléti iveri	nő
	Legalább 50 fős közösségi rendezvények száma	hatás	db/év	önkormányzat, civilek	nő
Komplex turisztikai fejlesztés Egészségturisztikai tengely társközpontja	Vendégéjszakák száma	eredmény	vendégéjszaka/év	KSH	nő
	Más járási településsel megvalósított közös turisztikai projektek száma	hatás	db/év	önkormányzat	nő
	Turisztikai szolgáltatók/ szolgáltatások száma	hatás	db	önkormányzat	nő
	Fenntartható turizmus, látogatószám növekedés	eredmény	fő/év	attrakciót üzemeltetők adatszolgáltatása	nő
	Idegenforgalmi adó bevétel	hatás	Ft/év	önkormányzat	nő
Mezőgazdasági termelés fejlesztése Komplex geotermikus megújuló energetikai K+F-bázis Vállalkozásbarát jelleg	Ipari park területe, mérete	hatás	hektár	önkormányzat	nő
	Alulhasznosított/hasznosítatlan területek kiterjedése Tamásiban	hatás	hektár	önkormányzat	csökken
	Mezőgazdasági kistermelők, helyi termelők száma	hatás	db	önkormányzat	nő
	Kifejlesztett új termék / szolgáltatás / technológia / know how	eredmény	db/év	NKFI Hivatal	nő
	A megújuló energiaforrásból előállított energiamennyiség	eredmény	PJ/év	szolgáltatók	nő
	Működő vállalkozások száma	hatás	db	KSH	nő
	Iparüzési adóbevétel	hatás	Ft/év	önkormányzat	nő
Intelligens és vonzó kis-középváros Digitális kisváros	„Okotechnológiás” városi szolgáltatások száma	eredmény	db	önkormányzat	nő
	Elkészült fenntarthatósági stratégiai dokumentumok (SEAP, SUMP, klímastratégia, stb.)	eredmény	db	önkormányzat	nő
	Családbarát helyszínek, szolgáltatások száma	hatás	db	önkormányzati leltár	nő
	ÜHG kibocsátás becsült éves csökkenése	hatás	CO2 egyenérték tonnában/év	önkormányzati összegző jelentés	csökken
	Új vagy helyreállított városi nyitott terek kiterjedése	eredmény	m2	önkormányzat	nő
	Zöldfelületek aránya, közparkok területe	eredmény	% és m2	önkormányzat	nő
Közlekedési és kerékpárút-hálózati csomópont	Tamásiba ingázók száma	hatás	fő	KSH	nő
	Tamási intézményeit igénybe vevők száma	hatás	fő	intézmények nyilvántartása	nő
	Összefüggő térségi kerékpárút-hálózat hossza	eredmény	km	TEIR	nő
Járási foglalkoztatási központ	Foglalkoztatottak száma	eredmény	fő	KSH	nő
	Tartós munkanélküliek száma	eredmény	fő	KSH	csökken
	Jövedelem	hatás	Ft/év	TEIR	nő

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

Miután az ITS már elkészült, annak indikátorai is meghatározásra kerültek. Az ITS-ben az átfogó és részcélokhoz rendelt indikátorok alkalmasak jelen koncepcióban foglalt célok felé való haladás mérésére is (mert a célok azonosak), amelyek a következők:

Átfogó célok	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Adatforrás	Cél
1. Helyi erőforrás-alapú önellátó város	A városban megtermelt hozzáadott érték növekedése	hatás	%	önkormányzat	nő
2. Egészségturisztikai központ	Hazai és nemzetközi turisták költséinek növekedése	eredmény	1000 Ft	KSH	nem csökken
3. Intelligens és vonzó város	Szolgáltatások minőségének és elérhetőségének javulása	hatás	%	önkormányzat	emelkedik

Részcélok	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Adatforrás	Cél
R1: Megújuló geotermikus energetikai K+F bázis kialakítása	Primer energia felhasználás	eredmény	kWh	önkormányzat	nő
R2: Mezőgazdasági komplex K+F program megvalósítása	Helyi térségi együttműködésekbe bevont résztvevők száma	eredmény	fő	önkormányzat	nő
R3: Helyi erőforrásokon alapuló munkahelyteremtés	Foglalkoztatottság	eredmény	%	KSH	nő
R4: Termálfürdő egészségturisztikai funkcióinak bővítése, egészségtudatos életmód erősítése	Hazai és nemzetközi turisták költséinek növekedése	eredmény	1000 Ft	KSH	nem csökken
R5: Helyi turisztikai kínálat versenyképességének növelése	Hazai és nemzetközi turisták költséinek növekedése	eredmény	1000 Ft	KSH	nem csökken
R6: A turizmushoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés, településmarketing	Szálláshely kapacitás	eredmény	%	KSH	nő
R7: Életminőség javítása a műszaki infrastruktúra-hálózat fejlesztésével	Lakossági elégedettség	eredmény	%	önkormányzat	nem csökken
R8: Humán erőforrás fejlesztése, a népességmegtartó képesség erősítése	Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma	eredmény	fő	önkormányzat	nem csökken
R9: Társadalmi kohézió erősítése, a leszakadó csoportok támogatása	A fejlesztett közszolgáltatásokat igénybevevők száma	eredmény	fő	önkormányzat, szolgáltatók	nem csökken

3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Ebben a fejezetben a nagyobb volumenű, területigényes, vagy a település elérhetőségét szolgáló, fejlesztésére hatást gyakorló infrastruktúrafejlesztések azonosítása történik meg.

- A Fürdő melletti területen egy tanuszoda létesítésén túl - közel másfél hektáron - egy Aktív-park kialakítása a cél, amelyben a futókör, a kerékpáros pumpa-pálya, pihenődombok, felnőtt és gyermek játszóterek, sétálózónák jelennek meg a Tamási-Pári kerékpárút (leendő Siófok-Pécs kerékpárút) nyomvonalára ölelésében.

Az érintett területek a hatályos településszerkezeti tervben jelenleg is alapvetően e célra kijelöltek, településszerkezet tekintetében kisebb területhasználati, határbeli pontosítások merülhetnek fel. A tanuszoda területe jelenleg a fürdő környezetében kijelölt nagykiterjedésű közlekedési célú terület, ennek felülvizsgálata, pontosítása szükséges.

- Egészség megőrző negyed létrehozása: az előző pontban említett fejlesztéseken túl sport-egészség-wellness-rekreáció és pihenés támogatása, amely részeként egy mozgáskorlátozottakat kiszolgáló speciális sportközpont, komplexum létesülne, amely edzőtáborok, felkészítő táborok helyszínül is szolgálhat. A komplexum részeként a meglévő Ability Fürdő bővítése, továbbá ability sportszálloda (tenispályával és röplabda pályával), apartman jellegű szálláshelyfejlesztés (street gym és tornapálya elemekkel), rehabilitációs klinika (sportrehabilitációs és gyógyászati részleggel) és kosárlabda csarnok jelenhetnének meg. A szálláshely fejlesztések egyben biztosítanák az edzőtáborok szervezésének lehetőségét és a sportturisták megfelelő színvonalú fogadását. Ezek a területek egyben túrakerékpározás és túralovaglás kiindulópontjai is lehetnének.

E fejlesztések fontos szerkezeti eleme kell legyen az e területeket feltáró és szervező közlekedési hálózat, melynek egyes elemei közterületek, más elemei (többsége) a terület-felhasználáson belül megvalósulók. Az érintett területek a hatályos településszerkezeti tervben jelenleg is alapvetően e célra kijelöltek, településszerkezet tekintetében kisebb területhasználati, határbeli pontosítások merülhetnek fel. A területek elérését biztosító közlekedési területek esetében, többségében minőségi fejlesztési igény merül fel, Észak-nyugati irányból merülhet fel a területek új megközelítését biztosító útkapcsolat létesítése, melyet a hatályos szerkezeti terv szintén tartalmaz.

- Fenntartható ökoturisztikai fejlesztések: Az ökoturisztikai fejlesztések elsősorban már meglévő elemek minőségi fejlesztését célozzák, mellyel összefüggésben a területek terület-felhasználása jellemzően megfelelő, módosítást nem igényel.
- Zöld város kialakítása, városközpont-piac tér fejlesztése, közlekedési rendszer fejlesztése: Elsősorban minőségi fejlesztést, területhasználaton belüli megújítást céloz, melynek során kisebb területhasználati pontosítások, beépítési szabályok pontosítása merülhet fel.
- Északi iparterület fejlesztése, ipari park létesítése: A város gazdasági zónájának mennyiségi fejlesztése mellett, a tervezett ipari park kialakítása területi bővítést is jelent, zöldmezős beruházásként, mezőgazdasági területek igénybevételével.

- **Fornád-pusztai fejlesztések:** a cél összefogással, mintaprojekt(ek) indításával olyan gazdasági beruházások (integrációra épülő termelés, térségi agrárlogisztikai beruházások, szervezett marketing és piaci értékesítés, feldolgozás) elősegítése, amelyek az „Önellátó Tolna megye” program megvalósítását szolgálják. Cél továbbá egy „üvegház as növénytermesztésre alapozott megújuló gazdaság, öko-kistérség integrált minta projekt” megvalósítása, a megújuló energiaforrások helyi kiaknázásával és hasznosításával egy a fenntartható fejlődés elvét követő agrárgazdaság- és értékteremtő szociális foglalkoztatás megalapozása. A projekt megvalósítása elsősorban a már meglévő beépítésre szánt területek hasznosításával, illetve a környező mezőgazdasági területeken tervezett. Területhasznosítási igénye középtávon nem várható.
- **Tamási Katolikus Negyed, oktatási-nevelési központ (Pécsi Egyházmegyei fenntartású intézmény):** a meglévő katolikus gimnázium egy komplexum székhelyeként működne a jövőben, melynek alkotóelemei az óvoda, az általános iskola alsó tagozata, az általános iskola felső tagozata, a nyolcosztályos gimnázium és az ötosztályos gimnázium, valamint a kollégium. Ez a komplexum nem valósítható meg a jelenlegi ingatlanon, a jelenlegi telek-adottságok nem megfelelőek ehhez a mérethez, így további területek bevonása szükséges. A fejlesztés néhány ingatlant érintő területhasználati változást jelent. Az oktatási-nevelési központ kialakítása az alapintézmény néhány szomszédos ingatlanát érintheti.
- **Lakópark koncepció:** mintegy 7 ha-os területen közel 60 db építési telek kialakítása Tamási belterületének dél-nyugati határán, mintegy 500 család elhelyezésének céljából. Az ingatlanfejlesztési koncepció a lakások kialakítása mellett közösségi épület, kisebb üzletek, orvosi rendelő, közösségi tér létesítését is tartalmazná a szükséges közlekedési-, parkoló- és jelentős zöldfelületi területek biztosításával együtt. A területre készülő beépítési koncepció a területhasználatot kisebb mértékben, a vonatkozó építési szabályokat nagyobb mértékben is módosíthatja.
- **Szociális célú városrehabilitációs program: Tamási-Buda városrész komplex rehabilitációja:** A fejlesztési program elsősorban nem területigényes fejlesztésekre koncentrál, területhasználati változása várhatóan nem lesz.
- **Kerékpárút fejlesztések, kerékpárosbarát település létrehozása:** a tervezett fejlesztések egyrészt a városi belső kerékpárúthálózati elemeinek létrehozását/bővítését célozzák, másrészt egy 3 megyét érintő komplex program megvalósítását, mely bekapcsolná a térséget a Dél-Dunántúl kerékpáros vérkeringésébe, ezen belül kiemelten a Balaton körüli kerékpárút-hálózatba. A Siófok-Pécs kerékpárút kialakítása három fő szakaszból áll:
 - Tamási-Szabadhídvég-Ádánd kerékpárút építése,
 - Tamási (Pári)-Dombóvár közötti kerékpáros útvonal kiépítése az egykori 49-es vasúti nyomvonalon,
 - Dombóvár-Orfű közötti kerékpárút építése.Az infrastruktúra fejlesztés területigényeit a szakági tervek fogalmazzák meg. Nyomvonal kijelölések, területbiztosítás tekintetében jelenthet területhasználati változást.
- **Biomassza erőmű létesítése,** elsősorban a középületek fűtési energiaigényének kielégítése biomassza alapú megújuló energiával. Az erőmű pontos telepítési,

technológiai és környezetvédelmi követelményei indokolhatnak területhasználati változást.

- Tamási Termálfürdő és Miklósvár városrész csapadékvíz elvezetése: A vonalas infrastruktúra fejlesztésére jellemzően rendelkezésre állnak a területek. A vízügyi szakági tervek további közműelhelyezési területek kijelölését igényelheti.
- A műszaki infrastruktúra térbeli rendjét alapvetően érintő kérdés a fentiek mellett a hiányzó, belvárost elkerülő útszakasz, amely a városon áthaladó 61-es és 65-ös számú főutak tehermentesítését és ezáltal a város központi részének forgalomcsökkenését szolgálná. Ezt az útszakaszt a következő 15 évben javasolt kiépíteni. A térségi területrendezési tervekben rögzítettek alapján a hatályos rendezési tervekben rögzített, a 61-es és 65-ös főutak tervezett nyomvonalát egyrészt a forgalmi becslések alapján javasolt felülvizsgálni. Továbbá fontos megvizsgálni azt, hogy a szükséges tehermentesítő funkció és az északi gazdasági területek településközpont érintése nélküli elérése együttesen megvalósítható-e. A javaslat a közlekedési főhálózat tervezett kialakítását fogja módosítani.
- Hosszútávon realizálható cél lehet a vasúti közlekedés (személyszállítás) visszaállítása. A belterületi vonalvezetés megfelelő helyének kitűzése, a szükséges zaj- és rezgésvédelem biztosítása mellett a Pincehely – Dombóvár vasútvonal fejlesztés realizálódása esetén újra átgondolható Tamási visszacsatornázása a vasúti vérkeringésbe. A fejlesztés alapvetően a kötöttpályás közlekedési infrastruktúra kialakításához, működéséhez szükséges helyigény biztosítását igényli. Ezen túlmutatóan a fejlesztés megvalósítása esetén a komplex városi közlekedési rendszernek reagálnia kell az új közlekedési mód megjelenésére.

3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

Tamási város örökségvédelmi hatástanulmánya jelen fejlesztési koncepcióval párhuzamosan készült, így e fejezetben a hatástanulmány rövid összefoglalása jelenik meg.

Tamási Város örökségi értékeit egyfelől a sajátos környezeti elhelyezkedése, másfelől a település létrehozása óta létrejött különböző történelmi korokat felölelő emlékei határozzák meg. További sajátosság, hogy a település közigazgatási területe 111,95 km², és ezzel a második legnagyobb terület tartozik hozzá Tolna megyében, így ennek megfelelően az örökségi értékek száma is magas.

A település nevét először 1315-ben említi írásos forrás, mezővárosként 1441-től, vámszedő helyként 1443-tól említik. Ennek megfelelően a több, mint 700 éves település több, az ország fejlődését is meghatározó történelmi kor emlékeit is magán viseli. A középkori mezővárosból létről mindössze két jelentősebb objektum maradványa tanúskodik; ez volna az egykori vár és plébániatemplom.

A Várhegyen, a mai kilátó helyén fekvő vár magja az előzetes a kutatások alapján bizonyára létezett már a 13. században, és ezt bővíthették később kővárrá a Tamási család idején. A középkori Szent István-plébániatemplom maradványai megélték a 18. század elejét is. Az ehhez épített Szűz Mária-kápolna a Tamási család temetkezőhelye. A várnak köszönhetően a török hódoltság 150 esztendeje alatt a település alsófokú török közigazgatási központ volt.

Tamási Város Településfejlesztési Konceptiója 2030

A hódoltságot követően Tamásira és környékére az Esterházy család szerzett jogot. A Rákóczi-szabadságharc során a települést két alaklommal is feldúlták. Az 1710-es évektől zajló telepítés már a mai városkép történetének közvetlen előzménye. Az 1960-as évektől kezdődő tudatos városfejlesztés eredményeként Tamási egyértelműen is Tolna megye északnyugati térségének központjává vált. Pári 1984 és 2006 között Tamási része volt, egy 2003-ban hozott határozata alapján 2006. október elsejétől pedig ismét önálló község. Így alakult ki Tamási jelenlegi közigazgatási területe.

A város településszerkezete igen összetett. A városközpont máig őrzi a középkori eredetű utca- és térszerkezetet, melyről több utca vonalvezetése is tanúskodik. A városközpont meghatározó elemei a XIX. század végén és a XX. sz. első felében épültek ki (iskola, városháza, rendőrség, bíróság épülete és a Kossuth tér térfalai). A XX. század második felében a városközpont elsősorban északi irányban terjeszkedett, ennek eredménye a művelődési ház, párház, hotel, gimnázium, stb., illetve ettől a térségtől északra telepszerű, többszintes épületekből álló lakótelep alakult ki. Utóbbi elemek ma is meglehetősen idegen testként jelennek meg a településszerkezetben.

A település telekszerkezete magán viseli a különböző korok telekalakítási jellegzetességeit. A mai településkép a dunántúli kisvárosokra jellemző vonásokat mutat. A város belterületéhez tartozó ingatlanállomány túlnyomó részben földszintes, családi házas beépítésű. A többszintes beépítés a városközpontban és a hozzá csatlakozó lakótelepen jellemző. Mára csupán elszórtan maradtak fenn a régi lakóházak. Az alapvetően kisvárosias szerkezetet a peremterületeken található falusias jellegű lakóterületek bontják meg, a belvárostól északra pedig lakótelepek találhatóak. Az iparterületek a város északi részén, a 65. számú út mentén koncentrálódnak, illetve a korábbi laktanya és téglagyár területén új iparterület van kibontakozóban. A város déli része egykor kizárólag szőlőhegy volt, mára a lakóterületek csápszerűen nyúlnak a szőlőskertek közé.

Tamási városára 2003-ban, majd 2017-ben megújított Örökségvédelmi hatástanulmány készült, mely meghatározta a település épített örökségének védett illetve védelemre javasolt elemeit, épületeit. A település helyi építési szabályzatában rögzítette a védett épületekre vonatkozó követelményeit. E rendelet függeléke rögzítette a műemléki védelem alatt álló, illetve a helyi védelemre javasolt ingatlanokat.

Az országos és a helyi védettséget élvező objektumokat a következő táblázatok mutatják be.

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

Országos védelem alatt álló épületek					
Törzsszám	Azonosító	Megnevezése	Cím	Hrsz.	Védettségi kategória
4264	8766	Kálvária-kápolna	Kápolna utca	1590	M II
	22495	Kálvária-kápolna ex-lege műemléki környezete		1589/2, 1589/3, 1626, 1660	M körny.
4265	8768	R. k. templom	Szabadság utca	839	M II
	22496	Eszterházy vadászkastély ex-lege műemléki környezete		1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1748, 1790, 1792, 1802, 1801/1, 1753, 1752, 1751, 1750, 1749, 1715, 1747, 1746/1, 1745/1, 1791, 1810	M körny
4266	8767	Eszterházy vadászkastély	Hársfa u. 9/a.	1793/1, 1793/4, 1793/3, 1793/2	M II
	22501	R. k. templom ex-lege műemléki környezete		838, 841, 833, 821/2, 856/9, 856/8, 851, 836, 831, 822, 820, 843/2, 843/5, 844, 3, 2/1, 2/2, 14, 857, 843/3, 59, 843/4, 840	M körny
9045	8769	Vizimalom	Cseringát	0661	M II
	22505	Vizimalom ex-lege műemléki környezete		0657/1, 0657/2, 0659, 0663, 0662, 0665/5, 0665/6, 0665/7, 0721, 0722, 0735/1, 0656	M körny

Első fokozatú helyi védelemben (HV) részesült épületek			
Ssz.	Utca, házszám	Helyrajzi szám	Funkció
1.	Adorjánpuszta	0687/89	Magtár
2.	Arany János u. 4.	295	Lakóépület
3.	Arany János u. 9.	307	Lakóépület
4.	Arany János u. 14.	301	Lakóépület
5.	Arany János u. 17.	333	Lakóépület
6.	Bezerédj u. 4.	362	Lakóépület
7.	Bezerédj u. 11.	382	Lakóépület
8.	Bezerédj u. 23.	376	Lakóépület
9.	Bocskai köz 3.	18	Lakóépület
10.	Damjanich u. 2.	510	Lakóépület
11.	Deák Ferenc u. 19.	41	Lakóépület
12.	Deák Ferenc u. 21.	40	Lakóépület
13.	Deák Ferenc u. 41.	31	Lakóépület
14.	Deák Ferenc u. 47.	291	Lakóépület
15.	Dózsa György u. 30.	763	Lakóépület
16.	Dózsa György u. 59.	936	Lakóépület
17.	Dózsa György u. 70.	657	Lakóépület
18.	Dózsa György u. 74.	655	Lakóépület
19.	Dózsa György u. 79.	961	Lakóépület

Tamási Város Településfejlesztési Koncepciója 2030

20.	Eötvös u. 2.	18	Lakóépület
21.	Eötvös u. 4.	19	Lakóépület
22.	Eötvös u. 6.	20	Lakóépület
23.	Eötvös u. 12.	23	Lakóépület
24.	Eötvös u. 20.	27	Lakóépület
25.	Eötvös u. 22.	28	Lakóépület
26.	Fő út 57.	1612	Lakóépület
27.	Fő út 63.	1615	Lakóépület
28.	Garay u. 13.	345	Lakóépület
29.	Honvéd utca	1931	Kereszt
30.	Kápolna utca	1590	Szobor
31.	Kápolna utca	1660	Keresztek
32.	Kossuth tér 3.	316	Lakóépület
33.	Kossuth tér 6.	315	Lakóépület
34.	Kossuth tér 7-8.	311/1, 312	Lakóépület
35.	Kossuth tér 9.	310/1, 310/2	Lakóépület
36.	Kossuth tér 14.	10	Lakóépület
37.	Kossuth tér 18.	4	Templom
38.	Petőfi Sándor u. 8.	788/1	Lakóépület
39.	Öreghenye	3841	Kápolna
40.	Ráczvölgy	0953	Kereszt
41.	Rákóczi u. 1.	1282	Lakóépület
42.	Rákóczi u. 5.	1278	Lakóépület
43.	Rákóczi u. 78.	1084/2	Lakóépület
44.	Szabadság út 7.	1247	Lakóépület
45.	Szabadság út 15.	857	Lakóépület
46.	Szabadság út	839	Szobor
47.	Szabadság út	839	Kereszt
48.	Szabadság út	841	Szobor
49.	Szabadság út 29.	818	Lakóépület
50.	Szabadság út 38.	59	Lakóépület
51.	Szabadság út	844	Szobor
52.	Szabadság út 46.	319	Városháza
53.	Szabadság út 48.	321	Lakóépület
54.	Széchenyi u. 27.	445	Lakóépület
55.	Szemcsepuszta	028/6	Lakóépület
56.	Szent István utca	728/2	Kereszt
57.	Temető	624	Kereszt
58.	Temető	624	Mauzóleum
59.	Új Várhegy	4547	Pince
60.	Vörösmarty utca	482	Kereszt

Tamási közigazgatási területén jelenleg 128 régészeti lelőhely ismert és áll védelem alatt a 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről (továbbiakban: Kötv.) általános elvei alapján. Ez az igen jelentős szám, vélhetően a későbbiekben minimálisan tovább növekedhet. Tamási határának régészeti lelőhelyei különböző jellegű kutatások eredményeképpen, főként helyszínelésekből és terepbejárásokból ismertek. A 128 régészeti lelőhely között nem található kiemelten és fokozottan védett régészeti lelőhely. Minden ismert és nyilvántartott lelőhely esetében már a jelenlegi humuszréteg bolygatása (eltávolítása) is sérti a régészeti örökség földben rejlő emlékeit. Amennyiben ezek területén elkerülhetetlen az építési tevékenység, annak eljárásába a kulturális örökségvédelmi hatóságot be kell vonni. Ilyen esetben megelőző régészeti feltárássra kell számítani, amelynek költségeit a beruházónak kell viselnie. A jelenleg hatályos jogszabályok szerint a település területén a régészeti feladatellátásra nagyberuházások kivételével a Wosinsky Mór Megyei Múzeum (7100 Szekszárd, Szent István tér 26.) jogosult. Régészeti ügyekben szakhatóságként, illetve szakkérdés vizsgálatában jelenleg a Tolna Megyei Kormányhivatal Szekszárdi Járási Hivatala (7100 Szekszárd, Szent István tér 11-13.) az illetékes.

A város területén 4 db műemlék található, melyek egyike sem veszélyeztetett jelenleg, viszont fejlesztésük, felújításuk egyes esetekben indokolt. A műemlékek a város területén elszórtan helyezkednek el. Ezek a műemlékek a következők:

- A **római katolikus templom**, ami jellegzetes, viszonylag nagyméretű barokk templom, középkori templom helyén épült a XVIII. sz. közepén, sőt alatta római kori padlómaradványok is találhatóak. A városközpontban álló római katolikus templom máig a város legkarakteresebb, jelképi értékű épülete. Településszerkezetben elfoglalt helye meghatározó, környezetének kialakult karaktere megőrizendő. A templom impozáns barokk toronnyal rendelkezik. A templomdomb formája és ovális telke, téglakerítése középkori templomerdő-kerítés hagyományát őrizheti. A templom egyházi tulajdonú, rendeltetésszerűen használt. A templomkerítés több helyen felújításra szorul. A templomkertben található Mária-szobor visszahelyezése javasolt eredeti helyére, a Kossuth-térre.
- A **Rozália-kápolna** késő gótikus, a török idők után újjáépített, de eredetileg XVI. sz. eleji épület. Tornya romantikus stílusú újabb kori hozzáépítés. Feltehetően eredetileg a Várhegy tövében álló középkori település temploma volt. Az épületet a mellette álló kálvária-keresztokről Kálvária-kápolnának is nevezik. Az épület tetőzete, vakolata felújításra szorul, de összességében még nem veszélyeztetett állagú. Egyházi tulajdonban van, rendeltetésszerűen használják. A Rozália kápolna körül a kálvária-keresztek és a Szt. Vendel szobor is felújítandó. A kápolna körüli panoráma védendő. A kápolna közvetlen környezetében (min. 50 m) a beépítés mellőzendő.
- A **volt Esterházy-kastély** feltehetően a török kori vár anyagából 1770 körül épült egyszerű, késő barokk épület. A főépület egyemeletes, a négyzetes belső udvart körülvevő hátsó épületszárnyak földszintesek. Az épület állaga megfelelő, de palatetős fedésének cseréje javasolt cserépfedésre. Az egykor hozzá tartozó telek a mai töredéke, a megmaradt telekrész parkosított, gondozott. A kastély magántulajdonban van, nyaralóként és vendégfogadásra hasznosított. A jelenlegi hasznosítás mellett sajnos az épület közösségi érdekeket nem szolgál, nem látogatható.

- A **cseringáti vízimalom** a műemlékjegyzék szerint népi épület, valójában pedig a múlt század fordulóján emelt ipari épületnek tekinthető. A vízimalom belső berendezései már hiányoznak, a magántulajdonú épület üresen, használaton kívül áll. Közvetlen környezete is elhanyagolt. Állaga ennek megfelelően leromlott. Hasznosítása és felújítása szükségszerű, ugyanakkor a periférikus fekvés miatt ismert építési szándékok nincsenek. Az épület állagának megőrzése beavatkozást igényel az örökségvédelmi hatóság részéről.

A településen és a település környezetében fellelhető értékekkel részletesebben Tamási Város Örökségvédelmi Hatástanulmánya foglalkozik, a város egyedileg védett objektumainak listáját pedig az értékleltár tartalmazza. Tamási épített örökségeivel a 2017-ben elkészített Örökségvédelmi hatástanulmány foglalkozik, melyben az város országos és helyi egyedi értékeit fényképes adatlap formájában mutatja be, illetve veszi nyilvántartásba a dokumentum.

Tamási város középtávra tervezett fejlesztési elképzelései között több meglévő épített örökség felújítása és további értékeket képviselő létesítmények létrehozása szerepel. A közeljövőben végrehajtani kívánt értékmegőrzést és értékteremtést szolgáló fejlesztések az alábbiak:

- Kishenyei Kúria kulcsos házzá alakítása
- templomfelújítás
- vasúti skanzen kialakítása
- közterületek virágosításának, faállomány felújításának folytatása és fokozása
- új köztemető kialakítása a Pillehegyen
- Városháza épületének korszerűsítése
- ÁFÉSZ külső megjelenésének helyreállítása
- Városháza épületének vendéglátó terasszal történő bővítése
- Városháza, Könyvtár felújítása
- lakóépületek felújítása, vagy bővítése, vagy átalakítása
- Tamási Értéktárban rögzített épített, kulturális és ipari örökség védelme

A városban a közép és hosszútávon végrehajtani kívánt fejlesztések hatásai részben érintik a már meglévő értékeket. Tamási esetében ugyan nem kell számottevő népességszám növekedéssel számolni, ugyanakkor szükségszerűek a térség esetében a munkahelyteremtő beruházások megvalósítása. Ezeknél a beruházásoknál különös figyelmet kell fordítani az örökségvédelemre. A tájhasználat esetében jelentős változások nem várhatók. A szőlőhegyi kultúrák csökkenése részben a lakóterületek terjeszkedése, részben a bor-ágazat nehéz helyzete miatt várható. A gazdasági fejlesztések várhatóan külterületen valósulnak meg, de ebben az esetben is figyelembe kell venni a tájhoz való illeszkedést.

Az egyházi érdekeltségű értékek esetében az egyház a lehetőségeihez mérten - állami támogatással - megfelelően biztosítja templomai fenntartását. Javasolt fejlesztés a középkori henyei templomrom romkerti bemutatása, valamint a Kishenyei Kúria kulcsos házzá alakítása, amely az ITS-ben is rögzített tervezet projekt. A projektek között szerepel még templomfelújítás és lakóépületek felújítása is. Utóbbiaknál célszerű előtérbe helyezni a védelme alatt álló épületeket. Ezek hozzájárulhatnak a védett értékek fennmaradásához.

A magántulajdonban lévő értékek fenntartása a tulajdonosok által biztosított.

A tervezett városi beruházások kapcsán célszerű az előzetes egyeztetés az örökségvédelmi hatósággal. A nagyobb területet érintő beruházások esetén (útépítés, zöldmezős beruházás) célszerű külön örökségvédelmi hatástanulmány elkészíttetése.

Tamási város az alábbi, értékek megőrzését célzó megelőző és megmentést szolgáló intézkedéseket határozza meg:

Megelőző jellegű intézkedések

1. A nyilvántartott régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint el kell kerülni a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal, ezért a beruházásokat megelőzően már a terület kiválasztás szintjén érdemes tájékozódni a célterület régészeti érintettségéről, és amennyiben ez lehetséges, elkerülni a régészeti lelőhelyet a tervezett beruházással.
2. Régészeti érdekű területeken tervezett beruházás esetén megelőző régészeti kutatás vagy örökségvédelmi hatástanulmány készítése javasolható.
3. Amennyiben a tervezett tevékenység a Kötv. szerint nagyberuházásnak minősül, az örökségvédelmi jogszabály külön szabályait kell alkalmazni az engedélyezés és a megvalósítás folyamán. A nagyberuházásokhoz kapcsolódó engedélyezési eljárásokban a tervezett tevékenység örökségvédelmi hatásainak felmérésére Előzetes régészeti dokumentáció (ERD) készítését írja elő a Kötv.

Mentő jellegű intézkedések

1. A védett régészeti lelőhelyek esetében örökségvédelmi engedélyt kell kérni a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 496/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. r.) 37. §-a értelmében az örökségvédelmi hatóságtól – a más hatóság (örökségvédelmi szakhatóság hozzájárulásával vagy szakkérdés vizsgálata alapján kiadott) engedélyéhez nem kötött – minden 30 cm mélységet meghaladó földmunkához, tereprendezéshez, valamint depó, feltöltés, töltés létesítéséhez. Ebben az esetben – a Korm. r. 72. §-a szerinti kivételek fennállása esetén – a szükséges megelőző régészeti feltárást követően, illetve azzal párhuzamosan végezhető az engedélyezett tevékenység.
2. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében a szakhatóságként vagy szakkérdés vizsgálatában közreműködő örökségvédelmi hatóság a földmunkával járó beruházás kapcsán előírja a szükséges megelőző régészeti feltárást.
3. Régészeti lelet, jelenség vagy emlék váratlan előkerülése esetén azt a jogszabályban meghatározott módon be kell jelenteni, a tevékenységet szüneteltetni majd ezt követően az illetékes, feltárássra jogosult intézmény elvégzi a mentő feltárást.

4. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE

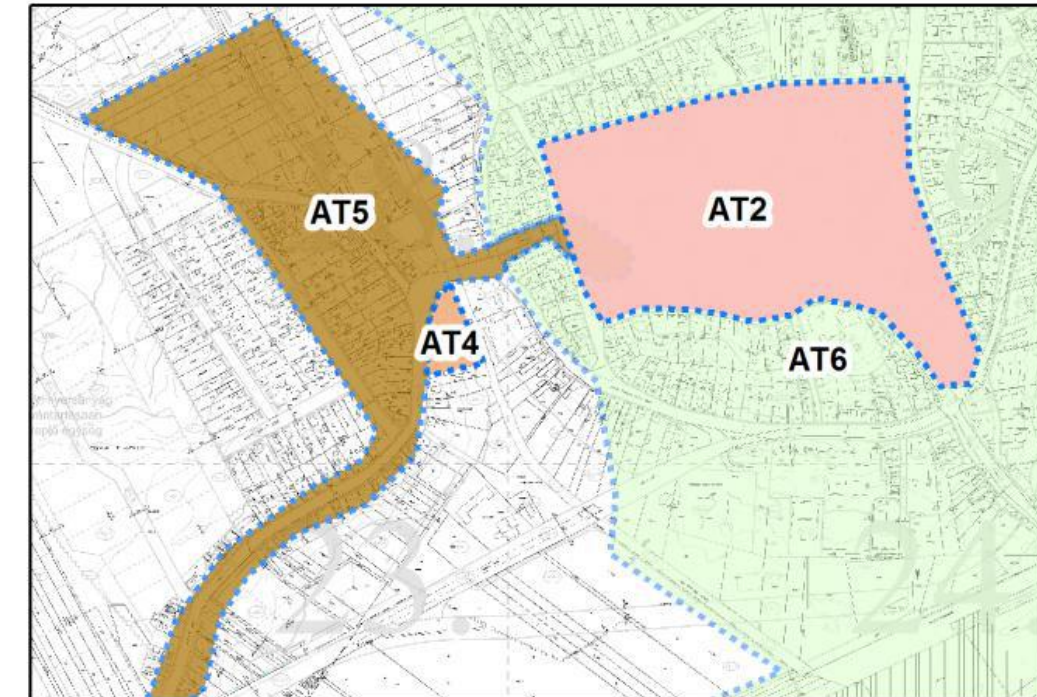
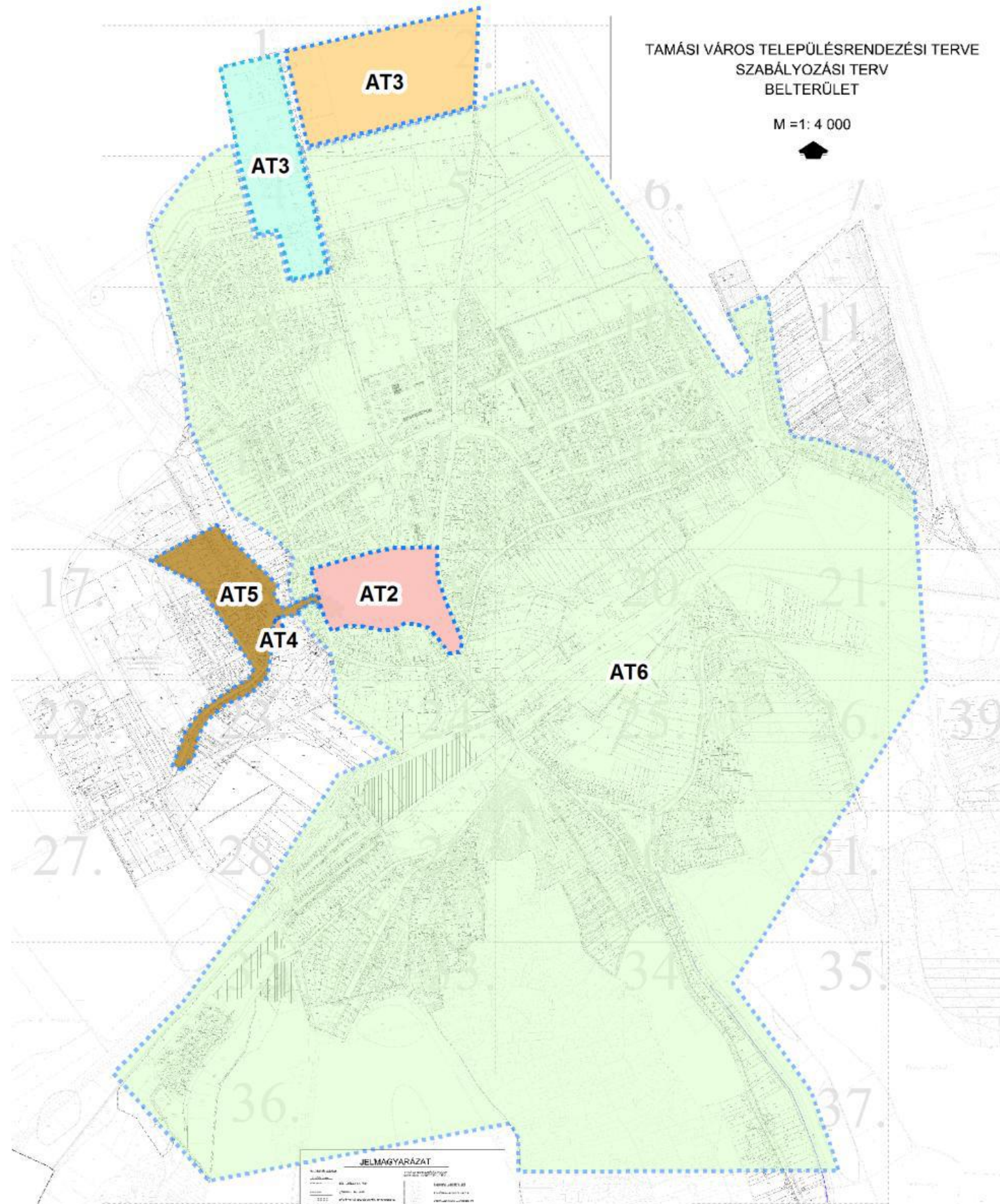
4.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet tartalmi követelményei szerint e fejezet kidolgozása abban az esetben szükséges, ha stratégia nem készül. Tamási Integrált Településfejlesztési Stratégiája a 7.2-7.4 fejezeteiben részletesen meghatározza a tervezett fejlesztések megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszert. Az ott felvázolt és elfogadott működési rendszer a településfejlesztési koncepció megvalósítására is alkalmas.

4.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet tartalmi követelményei szerint e fejezet kidolgozása abban az esetben szükséges, ha stratégia nem készül. Hasonlóan a fentiekhez, az ITS-ben a 7.5 fejezetben rögzítésre került a monitoring rendszer és a felülvizsgálatok rendje. Az ITS-ben bemutatott monitoring rendszer a jelen településfejlesztési koncepció esetében is releváns azzal a kiegészítéssel, hogy a koncepció esetében az évenkénti monitoring nem indokolt.

Jelen koncepció a város fejlesztéseire vonatkozóan 2030-ig szól. A dokumentumban meghatározott célok megfelelő előrehaladását a középtávú, 2020-ra kitűzött településfejlesztési beavatkozások eredményei teszik megítélhetővé. Emiatt első ízben 2020-ban javasolt a monitorozás, ezt követően pedig 3-5 évente, a fejlesztések megvalósításának üteméhez és a külső környezet változásaihoz igazodva, azokra reagálva.

Akcióterületek

- Városközpont akcióterület (AT2)
- Iparterület bővítésének tervezett helyszíne (AT3)
- Északi iparterület (AT3)
- Barnamezős területek (AT4)
- Leromlott városi területek rehabilitációja (AT5)
- Zöld város (AT6)